

DIPLOMSKI STUDIJ ISTRAŽIVAČKI MODUL

SMJER RANI NOVI VIJEK

Europske regije i hrvatska povijest u ranome novom vijeku, cca. 1450.-1800.: habsburška, mletačka i osmanska imperijalna baština u komparativnoj perspektivi

Voditelj: dr. sc. **Drago Roksandić**, red. prof.

Opis smjera

Nastava na ovom smjeru izvodi se na hrvatskom jeziku, ali je moguća i na drugim jezicima, ovisno o potrebama studija i napose o potrebama studenata. Uvjeti za upis ovoga smjera su završen preddiplomski studij iz društvenih i humanističkih znanosti i funkcionalno znanje najmanje jednog stranog jezika. Studij traje četiri semestra, od sedmog do desetog ili dvije akademske godine, četvrtu i petu. Predmeti i kolegiji studija su obvezatni i izborni, u skladu s nastavnim planom i programom. Nastava se izvodi u obliku predavanja, seminara i praktikuma, s tim što se o obliku nastave na svakom predmetu zasebno odlučuje.

Ovaj studij obrazuje studente za znanstvenoistraživačko bavljenje ranonovovjekovnim europskim civilizacijskim i kulturnim baštinama koje izravno korespondiraju s hrvatskom u istoj epohi, odnosno, u kojima hrvatska baština povijesno na bilo koji način i u bilo kom obliku participira. Pritom je težište na analizi fenomena, struktura i procesa raznovrsnih prožimanja imperijalnih baština - primarno, habsburške, mletačke i osmanske - s regionalnim i lokalnim baštinama kao konstitutivnim odrednicama hrvatske povijesti ranoga novog vijeka. Težište je studija na komparativnohistorijskoj i interkulturnoj perspektivi istraživanja studijskih problematika. Distinktivnim disciplinarnim pristupima osigurava se višeslojni i multiperspektivni, a potom i multi- i interdisciplinarni uvod u studijsku problematiku. U kombinaciji s nastavničkim usmjerenjem ovaj studij osposobljava studente za znanstvenoistraživački pristup povijesnoj problematici i implementaciju spoznaja u nastavnoj praksi (osobito u nastavi zavičajne povijesti), kao i za djelovanje u okviru lokalne zajednice.

Predavanja na svakom predmetu osiguravaju nužan uvid u temeljnu disciplinarnu problematiku u suvremenoj historiografiji, kao i najvažnije disciplinarnu spoznaju, uključujući i recentne, u istraživanjima navedenih istraživačkih baština. U tome je najvažnija odgovornost nastavnika, ali će se velik dio studijskih sadržaja realizirati u interaktivnim formama nastave, napose u seminarima i praktikumima. Od studenata se očekuje optimalan doprinos razvitku dijaloške situacije u nastavi, stalno razvijanje znanja i umijeća pisane komunikacije i napose, znanja i umijeća rada s izvornim gradivom i literaturom potrebnima za uspješan završetak studija, odnosno, uspješno oblikovanje magisterija.

Svi seminarski radovi i svi radovi u praktikumima izvodit će se pod mentorstvom nastavnika-specijaliste, dakle, ne nužno onoga koji nastavu izvodi. Još jasnije: Ako je nastavnik-izvođač nastave na jednom od ovih predmeta stručnjak za mletačku povijest, on bi bio mentor za venecijanističke studentske radove, dok bi za habsburgističke i osmanističke mentori bili drugi nastavnici ili vanjski suradnici, t.j., oni koji su specijalisti u pojedinim strukama. Velik dio rada bit će orijentiran na arhive, knjižnice, muzeje i terensku praksu.

Uspješan studij na ovom smjeru pretpostavlja dobro funkcionalno poznavanje najmanje dva jezika izvora za hrvatsku povijest ranoga novog vijeka kao i njima primjerenih pomoćnih povijesnih znanosti. Na smjeru se organizira praktikume za rad s izvorima pisanim hrvatskim,

latinskim, talijanskim, njemačkim, mađarskim i turskim jezikom. Studenti istraživačkog modula biraju dva jezika, s tim što će izvore na jednom jeziku raditi dva semestra, a potom i izvore na drugom jeziku sljedeća dva semestra. Studenti nastavno-istraživačkog modula biraju samo jedan jezik i slušaju ovu nastavu samo dva semestra. Ukoliko to bude bilo potrebno - zbog studentskih zahtjeva - takvu nastavu će se organizirati i za druge jezike. Ovu nastavu će biti moguće realizirati i na odsjecima gdje se ona matično izvodi, ako se to bude radilo na način prilagođen potrebama studija na ovom smjeru.

S pretpostavkom da će studenti teme svojih magistarskih radova definirati najkasnije do kraja sedmog semestra, najkasnije do tada će imati i svoje mentore koji će, barem u načelu, biti odgovorni za sve radove studenata u seminarima i praktikumima do kraja desetog semestra. U tom je smislu sustavan mentorski rad jedna od najvažnijih pretpostavki uspjeha ovako zamišljene specijalizacije. Dakle, temeljna je pretpostavka ove koncepcije usmjerenja da će svi seminari i radovi u praktikumima na neposredan ili posredan način biti povezani s temom magistarskog rada.

Studenti upisuju Magistarsku radionicu I u sedmom semestru, a Magistarsku radionicu II u desetom semestru. Radionice djeluju kao praktikumi, ali u kombinaciji s predavačkim sadržajima. U prvoj radionici težište rada je na razvijanju znanja i umijeća u vezi s formuliranjem teme magisterija, artikuliranjem istraživačke problematike magisterija, identifikacijom izvornog gradiva i literature te formulacijom sinopsisa, napose preliminarnog sadržaja rada, potom na ovladavanju metodama i tehnikama rada s gradivom i literaturom. U drugoj radionici, u desetom semestru, težište rada je na problemima teorijske konceptualizacije, kompozicije magisterija i interpretacije te, na kraju, jezika i stila.

Izrada magistarskog rada studentu donosi 30 bodova. Rad u obje magistarske radionice osigurava 10 bodova (t.j., 2 x 5 bodova). Ostalih 20 potrebnih bodova studenti, prema vlastitom izboru, stječu u drugim upisanim kolegijima. Tako obavljene poslove vrednovat će pojedini predmetni nastavnici u dogovoru s mentorom, a s odobrenjem voditelja smjera.

U ovom smjeru neće se polagati ispiti iz nastave predmeta "Magistarska radionica", ali će za dobivanje bodova studenti morati udovoljiti propisanim praktičnim obvezama, redovito povezanim s poslovima na izradi magistarskog rada.

ISTRAŽIVAČKI MODUL: SMJER RANI NOVI VIJEK
Europske regije i hrvatska povijest u ranome novom vijeku, cca. 1450.-1800.: habsburška, mletačka i osmanska imperijalna baština u komparativnoj perspektivi

7	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS
	Izvori za ranonovovjekovnu povijest I	30	5
	Magistarska radionica I	15+15	5
	Ekohistorija	15+15	5
	Ekonomska historija	15+15	5
	Historijska demografija	15+15	5
	Izborni predmet (puna izbornost)	-	5
	UKUPNO 7. SEMESTAR		30
8	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS
	Izvori za ranonovovjekovnu povijest II	30	5
	Socijalna historija: raslojavanja i hijerarhije	15+15	5
	Socijalna historija: pravne ustanove i prakse	15+15	5
	Vjerska povijest	15+15	5
	Vojna i vojnokrajiška povijest	15+15	5
	Izborni predmet (puna izbornost)	-	5
	UKUPNO OSMI SEMESTAR		30
9	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS
	Izvori za ranonovovjekovnu povijest III	30	5
	Historijska antropologija	15+15	5
	Kulturna povijest	15+15	5
	Politička povijest	15+15	5
	Habsburška Monarhija: imperijalna baština	15+15	5
	Izborni predmet (puna izbornost)	-	5
	UKUPNO DEVETI SEMESTAR		30
10	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS
	Izvori za ranonovovjekovnu povijest IV	30	5
	Mletačka Republika: imperijalna baština	15+15	5
	Osmansko Carstvo: imperijalna baština	15+15	5
	Historijska imagologija	15+15	5
	Magistarska radionica II	15+15	5
	Izborni predmet (puna izbornost)	-	5
	UKUPNO DESETI SEMESTAR		30

NASTAVNIČKO-ISTRAŽIVAČKI MODUL: SMJER RANI NOVI VIJEK
Europske regije i hrvatska povijest u ranome novom vijeku, cca. 1450.-1800.:
habsburška, mletačka i osmanska imperijalna baština u komparativnoj perspektivi

NASTAVNIČKI MODUL				ISTRAŽIVAČKI MODUL		
7. NASTAVNIČKO-ZNANSTVENO USMJERENJE	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS	NASTAVNIK I PREDMET	SATI	ECTS
	Pedagogija		4	Izvori za ranonovovjekovnu povijest I	30	5
	Psihologija		8	Magistarska radionica I	30	5
	Sociologija		3	Ekohistorija	30	5
	UKUPNO SATI / BODOVA		15	UKUPNO SATI / BODOVA	90	15
7.	Izborni predmet 1		6	Ekonomska historija	30	5
	Izborni predmet 2		6	Historijska demografija	30	5
	Izborni predmet 3 (puna izbornost) ili obvezni PPZ I za dvopredmetne studente povijesti		3	Izborni predmet (puna izbornost)	30	5
	UKUPNO 7. SEMESTAR		30	UKUPNO 7. SEMESTAR	180	30

NASTAVNIČKI MODUL				ISTRAŽIVAČKI MODUL		
8. NASTAVNIČKO-ZNANSTVENO USMJERENJE	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS	NASTAVNIK I PREDMET	SATI	ECTS
	Didaktika		4	Izvori za ranonovovjekovnu povijest II	30	5
	Metodika nastave povijesti I.		8	Socijalna historija: raslojavanja i hijerarhije	30	5
	IZBORNI pedagogija		3	Vjerska povijest	30	5
	UKUPNO SATI / BODOVA		15	UKUPNO SATI / BODOVA	90	15
8.	Izborni predmet 4		6	Socijalna historija: pravne ustanove i prakse	30	5
	Izborni predmet 5 (puna izbornost)		6	Vojna i vojnokrajiška povijest	30	5
	Izborni predmet 5 (puna izbornost) ili obvezni PPZ II za dvopredmetne studente povijesti		3	Izborni predmet (puna izbornost)	30	5
	UKUPNO 8. SEMESTAR		30	UKUPNO 8. SEMESTAR	180	30

NASTAVNIČKI MODUL

ISTRAŽIVAČKI MODUL

9. NASTAVNIČKO-ZNANSTVENO USMJERENJE	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS		NASTAVNIK I PREDMET	SATI	ECTS
	Metodika nastave povijesti		7		Politička povijest	30	5
	IZBORNI pedagogija		3		Historijska antropologija	30	5
	PRAKSA U ŠKOLI		5		Habsburška Monarhija: imperijalna baština	30	5
	UKUPNO SATI / BODOVA		15		UKUPNO SATI / BODOVA	90	15
9.	Magistarska radionica		7	Izvori za ranononovjekovnu povijest III	30	5	
	Izborni predmet 7		5	Kulturna povijest	30	5	
	Izborni predmet 8 (puna izbornost)		3	Izborni predmet (puna izbornost)	30	5	
	UKUPNO 9. SEMESTAR		30	UKUPNO 9. SEMESTAR	180	30	

NASTAVNIČKI MODUL

ISTRAŽIVAČKI MODUL

10. NASTAVNIČKO-ZNANSTVENO USMJERENJE	NAZIV PREDMETA	SATI	ECTS		NASTAVNIK I PREDMET	SATI	ECTS
	Radionica kreativne nastave povijesti		5		Mletačka Republika: imperijalna baština	30	5
	Jezično-komunikacijske vještine		5		Osmansko Carstvo: imperijalna baština	30	5
	PRAKSA U ŠKOLI		5		Magistarska radionica II	30	5
	UKUPNO SATI / BODOVA		15		UKUPNO SATI / BODOVA	90	15
10.	Magistarska radionica		8	Izvori za ranonovovjekovnu povijest IV	30	5	
	Izborni predmet 9		4	Historijska imagologija	30	5	
	Izborni predmet 10 (puna izbornost)		3	Izborni predmet (puna izbornost)	30	5	
	UKUPNO 10. SEMESTAR		30	UKUPNO 10. SEMESTAR	180	30	

ISTRAŽIVAČKI MODUL: SMJER RANI NOVI VIJEK
Europske regije i hrvatska povijest u ranome novom vijeku, cca. 1450.-1800.:
habsburška, mletačka i osmanska imperijalna baština u komparativnoj perspektivi

OPIISI PREDMETA

Magistarska radionica I

Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.
sa suradnicima dogovorenima ovisno o potrebama upisanih studenata

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 7. semestru

Status i kvota: obvezatni uz istraživački modul, izborni za nastavničko-istraživački modul smjera rani novi vijek; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 2 sata u praktikumu tjedno u kombinaciji predavanja/vježbe – 15 + 15

Sadržaj: Studenti upisuju Magistarsku radionicu I u sedmom semestru, a Magistarsku radionicu II u desetom semestru. U prvoj radionici, u sedmom semestru, težište rada je na razvijanju znanja i umijeća u vezi s formuliranjem teme magisterija, artikuliranjem istraživačke problematike magisterija, identifikacijom izvornog gradiva i literature te formulacijom sinopsisa, napose preliminarnog sadržaja rada, potom na ovladavanju metodama i tehnikama rada s gradivom i literaturom. Voditelj Radionice je voditelj specijalističkog usmjerenja, ali u radu Radionice – pored studenata – prema dogovoru na početku akademske godine sudjeluju i drugi predmetni nastavnici na specijalističkom usmjerenju i suradnici u nastavi na pojedinim predmetima, ovisno o konkretnim potrebama upisanih studenata.

Oblici provođenja nastave: Rad će najvećim dijelom biti rasprava o praktičnim problemima rada na pisanju magisterija studenata upisanih u Radionicu i komentirano prakticiranje stečenih spoznaja u radu na pojedinim magisterijima.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj predmeta je razviti kritički smisao studenata za praktični rad na finalnom formuliranju teksta magisterija.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta pratit će se anonimnom studentskom anketom, mentorskom i/ili ko-mentorskom evaluacijom stečenih spoznaja zajedno sa studentima te na druge načine.

ECTS-bodovi i obrazloženje: 5. Pohađanje 30 sati nastave donosi 1 bod, individualno izvršavanje nastavnih obveza 2 boda, individualni doprinosi kolektivnim rezultatima rada Magistarske radionice 2 boda. *Napomena:* Izrada magistarskog rada studentu donosi 30 bodova. Rad u obje magistarske radionice osigurava 10 bodova (t.j., 2 x 5 bodova). Ostalih 20 potrebnih bodova studenti, prema vlastitom izboru, stječu u drugim upisanim kolegijima. Tako obavljene poslove vrednovat će pojedini predmetni nastavnici u dogovoru s mentorom, a s odobrenjem voditelja specijalističkog usmjerenja.

Raspored nastave

1. tjedan

Što znači «znanstvenoistraživački rad» u povjesničara? U potrazi za temom, istraživačkim pitanjem i hipotezom

2. tjedan

Znanstvenoistraživački rad i anotacija, abstrakt, prikaz i recenzija; strategije i prakse rada na dokumentaciji; internet i korištenje izvora s interneta

3. tjedan

Citiranje i pravila citiranja, bilješke i oblikovanje bilježaka u pripremi i pisanju znanstvenoistraživačkog rada

4. tjedan

«Arhitektura» znanstvenoistraživačkog rada: predgovor, sadržaj, uvod, glavni dio, zaključak, prilozi itd.; usmeno oblikovanje znanstvenoistraživačkih sadržaja

5. tjedan

Istraživanja u knjižnicama I.: knjižničarstvo i knjižnice; fondovi i zbirke; digitalizirana i nedigitalizirana obavijesna pomagala i referentne publikacije, baze podataka (*Historical Abstracts*, *Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur* itd.); o mogućnostima istraživačkog rada u knjižnicama; u potrazi za ne(is)korištenim izvorima i obavijestima u knjižnicama

6. tjedan

Istraživanja u knjižnicama II.: ne istraživati prije definiranja teme; praktično osmišljavanje istraživanja u knjižnicama: od kataloga i baza podataka do «skrivenih» tiskanih i rukopisnih obavijesti

7. tjedan

Obavijest i kritičko vrednovanje obavijesti; strategije i prakse bilježenja/ispisivanja i osmišljeno povezivanje skupina bilješki/ispisa

8. tjedan

Istraživanja u arhivima: arhivistika i arhivi; fondovi i zbirke u arhivima; digitalizirana i nedigitalizirana obavijesna pomagala i referentne publikacije, katalogi, baze podataka itd.; o mogućnostima istraživačkog rada u arhivima; u potrazi za ne(is)korištenim izvorima i obavijestima u arhivima

9. tjedan

Istraživanja u muzejima i galerijama: muzeologija i muzeji; «vidljivi» i «nevidljivi» muzejski i galerijski fondovi i zbirke; digitalizirana i nedigitalizirana obavijesna pomagala i referentne publikacije, katalogi, baze podataka itd.; o mogućnostima istraživačkog rada u muzejima i galerijama; u potrazi za ne(is)korištenim izvorima i obavijestima u muzejima i galerijama

10. tjedan

Praktičan rad u knjižnicama, arhivima, muzejima i galerijama na unaprijed dogovorene teme

11. tjedan

Praktičan rad u knjižnicama, arhivima, muzejima i galerijama na unaprijed dogovorene teme

12. tjedan

Praktičan rad u knjižnicama, arhivima, muzejima i galerijama na unaprijed dogovorene teme

13. tjedan

Kolektivno vrednovanje individualnih učinaka u Radionici

14. tjedan

Kolektivno vrednovanje individualnih učinaka u Radionici

15. tjedan

Povratak na početak: Što znači «znanstvenoistraživački rad» u povjesničara? U potrazi za temom, istraživačkim pitanjem i hipotezom

Način provjere znanja i ocjena: Ispit nije predviđen. Dobijanje kredita osigurava se izvršavanjem redovitih nastavnih obveza te udovoljavanjem individualnim obvezama. Ocjena: opisna

Popis ispitne literature: Ovisno o potrebama rada s upisanom generacijom studenata.

Popis dopunske literature: Ovisno o potrebama rada s upisanom generacijom studenata.

Magistarska radionica II

Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.

sa suradnicima dogovorenima ovisno o potrebama upisanih studenata

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status i kvota: obvezatni uz istraživački modul, izborni za nastavničko-istraživački modul smjer rani novi vijek; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 2 sata u praktikumu tjedno u kombinaciji predavanja/vježbe – 15 + 15

Sadržaj: Studenti upisuju Magistarsku radionicu II u desetom semestru. U ovoj radionici težište rada je na problematici teorijske konceptualizacije magisterija, njegove kompozicije, interpretacije problematike te, na kraju, jezika i stila magisterija. Voditelj Radionice je voditelj specijalističkog usmjerenja, ali u radu sudjeluju prema dogovoru na početku akademske godine sudjeluju i drugi predmetni nastavnici na specijalističkom usmjerenju i suradnici u nastavi na pojedinim predmetima.

Oblici provođenja nastave: Rad će najvećim dijelom biti rasprava o praktičnim problemima rada na pisanju magisterija studenata upisanih u Radionicu, komentirano prakticiranje stečenih spoznaja u radu na pojedinim magisterijima te kritička rasprava o silabusima i izabranim fragmentima studentskih magistarskih radova.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj predmeta je razviti kritički smisao studenata za rad na finalnom formuliranju teksta magisterija.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta pratit će se anonimnom studentskom anketom, mentorskom i/ili ko-mentorskom evaluacijom stečenih spoznaja zajedno sa studentima te na druge načine.

ECTS-bodovi i obrazloženje: 5. Pohađanje 30 sati nastave donosi 1 bod, individualno izvršavanje nastavnih obveza 2 boda, individualni doprinosi kolektivnim rezultatima rada Magistarske radionice 2 boda. *Napomena:* Izradba magistarskog rada studentu donosi 30 bodova. Rad u obje magistarske radionice osigurava 10 bodova (t.j., 2 x 5 bodova). Ostalih 20 potrebnih bodova studenti, prema vlastitom izboru, stječu u drugim upisanim kolegijima. Tako obavljene poslove vrednovat će pojedini predmetni nastavnici u dogovoru s mentorom, a s odobrenjem voditelja specijalističkog usmjerenja.

Raspored nastave

1. tjedan

Izbor tradicije kritičke refleksije: kakav znanstvenoistraživački rad? Pozitivističko-empirijska tradicija: objektivizam, indukcija i princip korespondencije – nomotetička tradicija: kauzalni objasnidbeni model i hipotetičko-deduktivna metoda - hermeneutička tradicija: interpretativno razumijevanje

2. tjedan

Teorija i kritička refleksija: teorija kao «kavez» i teorija kao «ključ» u praksi povjesničara: teorijske paradigme, modeli i koncepti

3. tjedan

Izvori i kritika izvora (pisani izvori, usmene obavijesti, tradicija, slike kao izvor itd.): od povijesne do historiografske činjenice

4. tjedan

Autor, tekst, i kontekst u historiografiji

5. tjedan

Sinopsis magistarskog rada: postavljanje istraživačkog problema, konceptualizacija istraživačkog pristupa, konstrukcija analitičko-interpretativnog modela, prezentacija istraživačkih rezultata

6. tjedan

Sinopsis magistarskog rada: postavljanje istraživačkog problema, konceptualizacija istraživačkog pristupa, konstrukcija analitičko-interpretativnog modela, prezentacija istraživačkih rezultata

7. tjedan

Rekonstruirati prošlost: distinktivne znanstvene tradicije i autorefleksivnost

8. tjedan

Historijske interpretacije: implicitne paradigme, perspektivne paradigme, paradigme u užem smislu, eklektičke paradigme

9. tjedan

Problem historijske komparacije

10. tjedan

Problem multi-/inter- i transdisciplinarnosti u historijskoj znanosti

11. tjedan

Inter- i transkulturni pristupi u historijskoj znanosti: problem «višegraničja» u hrvatskoj povijesti ranoga novog vijeka

12. tjedan

Poglavlje magistarskog rada: problem, argumentacija i interpretacija

13. tjedan

Poglavlje magistarskog rada: problem, argumentacija i interpretacija

14. tjedan

Poglavlje magistarskog rada: problem, argumentacija i interpretacija

15. tjedan

Od hipoteze do zaključka u magistarskom radu: apsolvirani rad kao novi početak

Način provjere znanja i ocjena: Ispit nije predviđen. Dobijanje kredita osigurava se izvršavanjem redovitih nastavnih obveza te udovoljavanjem individualnim obvezama. Ocjena: opisna

Popis ispitne literature: Ovisno o potrebama rada s upisanom generacijom studenata.

Popis dopunske literature: Ovisno o potrebama rada s upisanom generacijom studenata.

Izvori za ranonovovjekovnu povijest I-IV

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status i kvota: obvezatni u četiri semestra za istraživački modul i u dva semestra za nastavničko-istraživački modul smjera rani novi vijek, izborni za prediplomski i diplomski studij; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 2 sata praktikuma tjedno ili 1 predavanja i 1 praktikuma tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Cilj rada u ovom praktikumu je usavršavanje funkcionalnog znanja izabranog jezika izvora za hrvatsku povijest ranoga novog vijeka. To uključuje rad predavača i studenta na jednom odabranom, sadržajno zahtjevnijem izvoru tijekom čitava semestra. Pritom će se uvježbavati i praktično ovladavanje pomoćnim povijesnim znanostima, na prvom mjestu s paleografijom te umijeće korištenja metoda i tehnika drugih pomoćnih povijesnih znanosti nužnih u radu s izvorima. Nastavu iz pojedinog jezika izvodit će najbolji dostupni stručnjaci-sveučilišni nastavnici iz Hrvatske i/ili inozemstva. Ukoliko nastava za neki od niže navedenih jezika ne bude posebno organizirana na ovom diplomskom studiju, odgovarajući kolegij će biti moguće upisati kao izborni na prediplomskom studiju (npr., njemački) ili na matičnom odsjeku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (npr., hungarologija, osmanistika).

Oblici provođenja nastave: Praktični rad na odabranom izvoru, s težištem na funkcionalnom ovladavanju jezikom izvora te praktična primjena znanja iz paleografije i drugih pomoćnih povijesnih znanosti u radu s izvorom. Za rad u nastavi bit će osiguran izvor s izborom referentnih tekstova iz literature iz pomoćnih povijesnih znanosti.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj predmeta je razviti umijeće kritičkog korištenja izvora za hrvatsku povijest ranoga novog vijeka na temelju funkcionalnog poznavanja jednoga ili dva jezika za koje se nastavu redovito organizira (hrvatski /latinica, glagoljica i ćirilica/, latinski, talijanski, njemački, mađarski i turski).

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta pratit će se anonimnom studentskom anketom, redovitim mentorskom ili ko-mentorskom evaluacijom praktičnih spoznaja sa studentima te na druge načine.

ECTS-bodovi i obrazloženje: 5. Pohađanje 30 sati nastave donosi 1 bod, izvršavanje nastavnih obveza 2 boda, samostalni praktični rezultati 2 boda.

Način provjere znanja i ocjena: Ispit nije predviđen. Dobijanje kredita osigurava se izvršavanjem nastavnih obveza te udovoljavanjem individualnim obvezama. Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature: Ovisno o potrebama rada s izvorima na izabranom jeziku.

Popis dopunske literature: Ovisno o potrebama rada s izvorima na izabranom jeziku.

Latinski izvori za ranonovovjekovnu povijest I

Dr. sc. Zvezdana Sikirić Assouline, doc.

ECTS bodovi: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status i kvota: obvezatni za istraživački modul, izborni za ostale studente; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 30 sati: 15 + 15

Uvjeti: predznanje iz latinskog jezika na razini općega gimnazijskog predmeta ili položen tečaj iz latinskog jezika na fakultetu

Cilj kolegija: Cilj je kolegija kroz predavanja i reprezentativni izbor primjera iz hrvatskih novovjekovnih latinskih izvora utvrditi i operacionalizirati znanje latinskoga jezika kod studenata te ih pripremiti za samostalni rad s takvim izvorima, s posebnim naglaskom na paleografske aspekte i probleme čitanja *rukopisnih* izvora, s kojima će se kao budući povjesničari ponajviše susretati u arhivima.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Latinski jezik je poglavitog dijela arhivske građe za hrvatski rani novi vijek, posebno kad je riječ o Civilnoj Hrvatskoj. Ovaj kolegij bitan je stoga u formaciji budućih povjesničara rečenoga razdoblja jer ih osposobljava za izravan kontakt s arhivskom građom, kako u sadržajnom (jezično-interpretativnom) tako i u tehničkom pogledu (rukopisna građa).

Sadržaj kolegija: Kroz predavanja i vježbanje na reprezentativnom izboru tekstova studenti - budući povjesničari uvode se u izuzetno bogati spektar povijesne građe koju hrvatski novi vijek na latinskom jeziku nudi sve do sredine 19. stoljeća. U okviru rada na samome jeziku primjeri prate – od jednostavnijih prema složenijima – promatranu gramatičku i stilsku strukturu latinskoga jezika. Slijede primjeri upotrebe novovjekovnog latinskoga u različitim situacijama i kontekstima. Ovladava se pomoćnim povijesnim znanostima, na prvom mjestu paleografijom te umijećem korištenja metoda i tehnika drugih pomoćnih povijesnih znanosti nužnih u radu s izvorima. U sadržajnom smislu nastavak ovog kolegija čini istoimenu kolegij u idućem, ljetnom semestru i s njime čini cjelinu.

Korištene metode: Frontalna nastava, tekstualna analiza i interpretacija, samostalan rad. Za nastavu će biti pripremljen priručnik koji će sadržavati sve potrebne materijale.

Raspored nastave:

1. tjedan

Uvod u rad kolegija

2. tjedan

Latinitet u europskom kontekstu ranoga novog vijeka

3. tjedan

Povijesni pregled rada na latinskim rječnicima u hrvatskim krajevima; korištenje, rad s rječnikom (rječnicima) – mogućnosti i ograničenja

4. tjedan

Latinska morfologija u odabranim primjerima izvora iz ranoga novog vijeka I

5. tjedan

Latinska morfologija u odabranim primjerima izvora iz ranoga novog vijeka II

6. tjedan

Latinska morfologija u odabranim primjerima izvora iz ranoga novog vijeka III

7. tjedan

Rekapitulacija latinske morfologije: analiza odabranog izvora

8. tjedan

Latinska sintaksa u odabranim primjerima izvora iz ranoga novog vijeka I

9. tjedan

Latinska sintaksa u odabranim primjerima izvora iz ranoga novog vijeka II

10. tjedan

Latinska sintaksa u odabranim primjerima izvora iz ranoga novog vijeka III

11. tjedan

Rekapitulacija latinske sintakse: analiza odabranog izvora

12. tjedan

Sinteza I: analiza odabranih izvora

13. tjedan

Sinteza II: analiza odabranih izvora

14. tjedan

Sinteza III: analiza odabranih izvora

15. tjedan

Završna evaluacija rada: Latinski dokument – prepreka ili izazov?

Način polaganja ispita i provjere znanja te ocjena: Provjere znanja odnosno napretka predviđene su na kraju pojedinih tematskih cjelina tokom semestra. Završnu provjeru znanja predstavlja samostalna jezična

obrada jednog kraćeg izvora, u pismenom obliku. U ocjenu također ulazi redovitost pohađanja nastave, aktivnost na satu i redovito obavljanje manjih tjednih zadataka kao pripreve za sat. Ocjena: broječna
Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Uspjeh se na kraju javno oglašava te se provodi evaluacija nastave od strane studenata

Obvezatna literatura i priručnici:

Latinitet u Europi / s posebnim osvrtom na hrvatski latinitet nekad i danas. Zbornik radova. Matica hrvatska, Rijeka 2006. (odabrana poglavlja); **Gortan – Gorski – Pauš** *Latinska gramatika*, Školska knjiga – Zagreb; **Bellosztenecz**, Joannis, *Gazophylacium seu Latino-Illyricorum onomatium aerarium*, Typis Joannis Baptistae Weitz, Zagrabiae 1740. (reprint: 1972. i 1998.); **Jambrešić**, Andrija, *Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica*, Typis Academicis Societatis Jesu, Zagrabiae 1742. (reprint: 1992.)

Dopunska literatura:

U dogovoru s nastavnicom, prema odabranim izvorima.

Latinski izvori za ranonovovjekovnu povijest II

Dr. sc. Zvezdana Sikirić Assouline, doc.

ECTS bodovi: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (ljetni)

Status i kvota: obvezatni za istraživački modul, izborni za ostale studente; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 30 sati – 15 + 15

Uvjeti: Završen kolegij „Latinski izvori za ranonovovjekovnu povijest I“

Cilj kolegija: Cilj je kolegija predavanjima te reprezentativnim izborom tekstova uvesti studente povijesti - buduće povjesničare u spektar povijesne građe koju hrvatski novi vijek na latinskom jeziku nudi sve do sredine 19. stoljeća te. Također, kad je riječ o rukopisnim izvorima (s kojima će se budući povjesničari u arhivima ponajviše susretati), cilj je kolegija da olakša njihovo čitanje, u smislu rješavanja tehničkih poteškoća na primjerima, počevši od jednostavnijih prema sve složenijima.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Latinski jezik je glavne arhivske građe za hrvatski rani novi vijek, posebno kad je riječ o Civilnoj Hrvatskoj. Ovaj kolegij bitan je stoga u formaciji budućih povjesničara rečenoga razdoblja jer im omogućava izravan kontakt s arhivskom građom, kako u sadržajnom (jezično-interpretativnom) tako i u tehničkom pogledu (rukopisna građa).

Sadržaj kolegija: U sadržajnom smislu kolegij je nastavak istoimenog kolegija iz zimskog semestra i s njime čini cjelinu. Nastavljajući na stečeno znanje latinskoga iz prethodnog semestra ovaj kolegij smješta latinski u konkretan kontekst hrvatskih društava ranoga novog vijeka. Izbor tekstova definiran je temelju dvojne strukture izvora – duhovne i svjetovne provenijencije te javne i privatne namijene, ne zanemarujući, dakako, ni regionalni pa ni staleški princip jer je potrebno dati primjere latinskoga kako u raznim sredinama tako i na raznim razinama njegove upotrebe. Posebno mjesto daje se latinskim priručnicima i udžbenicima kojima su tadašnji hrvatski đaci osposobljavani za praćenje nastave na latinskom jeziku (latinski je bio nastavni jezik u gimnazijama civilne Hrvatske do sredine 19. stoljeća). S obzirom da se u njima na učenicima pristupačan način daju upute za poboljšanje stila (za približavanje idealu, ciceronovskom izrazu), današnji studenti upravo u tim nepoželjnim odstupanjima mogu iščitati glavne leksičke i sintaktičke karakteristike tada još živoga hrvatskog latiniteta. Rad na rukopisnim izvorima sastavni je dio kolegija.

Korištene metode: Frontalna nastava, tekstualna analiza i interpretacija, samostalan rad. Za nastavu će biti pripremljen priručnik koji će sadržavati sve potrebne materijale.

Raspored nastave:

1. tjedan:

Uvod u rad kolegija

2. tjedan:

Latinitet u hrvatskim društvima ranoga novog vijeka

3. tjedan:

Karakteristike latinskog jezika i pisma ranoga novog vijeka

4. tjedan:

Latinski u školi: analiza odabranih izvora I

5. tjedan:

Latinski u školi: analiza odabranih izvora II

6. tjedan:

Latinski u duhovnoj i svjetovnoj sferi: analiza odabranih izvora I

7. tjedan:

Latinski u duhovnoj i svjetovnoj sferi: analiza odabranih izvora II

8. tjedan:

Latinski u duhovnoj i svjetovnoj sferi: analiza odabranih izvora III

9. tjedan:

Latinski u regionalnim kontekstima: analiza odabranih izvora I

10. tjedan:

Latinski u regionalnim kontekstima: analiza odabranih izvora II

11. tjedan:

Latinski u regionalnim kontekstima: analiza odabranih izvora II

12. tjedan:

Latinski u javnoj i privatnoj sferi: analiza odabranih izvora I

13. tjedan:

Latinski u javnoj i privatnoj sferi: analiza odabranih izvora II

14. tjedan:

Latinski u javnoj i privatnoj sferi: analiza odabranih izvora III

15. tjedan:

Završna evaluacija rada: Značenje latinskih izvora u radu hrvatskog povjesničara ranoga novog vijeka

Način polaganja ispita i provjere znanja te ocjena: Provjere znanja odnosno napretka predviđene su na kraju pojedinih tematskih cjelina tokom semestra. Završnu provjeru znanja predstavlja samostalna jezična obrada jednog kraćeg izvora, u pismenom obliku. U ocjenu također ulazi redovitost pohađanja nastave, aktivnost na satu i redovito obavljanje manjih tjednih zadataka kao pripreve za sat. Ocjena: brojevana

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Uspjeh se na kraju javno oglašava te se provodi evaluacija nastave od strane studenata.

Obvezatna literatura i priručnici:

Latinitet u Europi / s posebnim osvrtom na hrvatski latinitet nekad i danas. Zbornik radova. Matica hrvatska, Rijeka 2006. (odabrana poglavlja); **Gortan – Gorski – Pauš** *Latinska gramatika*, Školska knjiga – Zagreb; **Bellosztenecz**, Joannis, *Gazophylacium seu Latino-Illyricorum onomatum aerarium*, Typis Joannis Baptistae Weitz, Zagrabiae 1740. (reprint: 1972. i 1998.); **Jambrešić**, Andrija, *Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica*, Typis Academicis Societatis Jesu, Zagrabiae 1742. (reprint: 1992.)

Dopunska literatura:

U dogovoru s nastavnicom, prema odabranim izvorima.

Ekohistorija

Dr. sc. Hrvoje Petrić, asistent

ECTS-bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, zimski

Status: obvezatni za znanstveno i nastavničko-znanstveno usmjerenje i izborni za prediplomski i diplomski studij

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno

Uvjeti za upis kolegija: upisan 7. semestar diplomskog studija

Cilj kolegija: Cilj predmeta je razviti u studenata smisao za kritičko razumijevanje i objašnjenje temeljnih procesa, struktura i fenomena povijesti hrvatskog okoliša ranoga novog vijeka u njihovim europskim regionalnim kontekstima, napose imperijalnim (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osmansko Carstvo). Jedan od ciljeva predmeta je razvijanje svijesti kod studenata o potrebi razumijevanja okoliša, njegove zaštite i održivog razvoja.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Kolegij se prvi put javlja u nastavi na Odsjeku za povijest u ovoj problemskoj artikulaciji, formi i sadržajima te daje doprinos redovitoj diplomskoj nastavi iz hrvatske i regionalne povijesti ranoga novog vijeka.

Korištene metode: Nastava bi trebala biti organizirana kroz problemska predavanja, rad u sklopu seminara, rad na prilagođenim izvorima, vježbanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja te vježbanje pisanja stručnog rada.

Sadržaj kolegija: Uz općeniti uvod u ekohistoriju i povijest europskog okoliša, ovaj predmet propituje temeljnu problematiku povijesti hrvatskog okoliša ranog novovjekovlja u regionalnim europskim kontekstima (poglavito Habsburške Monarhije, Osmanskog Carstva i Mletačke Republike te njihovog odnosa prema okolišu). Uvodni dio predmeta čini rasprava o pitanjima konceptualne naravi hrvatskog okoliša u regionalnim europskim kontekstima. Problemski dio predmeta sadržava teme o doživljajima okoliša u ranome novome vijeku, «pokoravanju prirode», gospodarima i posjednicima prirode, oslobađanju od prirodnih sila, krajoliku kao izvoru osjećaja, povratku prirodi, okolišu i društvenim pokretima, promjenama prirodnih (klima, tlo, vode itd.), bioloških (vegetacija, šuma, mikroorganizmi, epidemije itd.) i ljudskih čimbenika, o općenitom djelovanju čovjeka na okoliš u ranome novom vijeku, o utjecaju depopulacijskih i kolonizacijskih procesa na okoliš, o razvoju habitata i agrarnih struktura itd. Rasprava o ovim temama sadržava problematiku rada s izvorima i literaturom, obavijesti o najvažnijim historiografskim problemima te, prema potrebi, terenski rad.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvod u ekohistoriju: definiranje problema i podjela seminarskih radova

2. tjedan

Historiografija na relevantne teme

3. tjedan

Doživljaj okoliša u ranome novom vijeku

4. tjedan

Kozmički i planetarni čimbenici, tektonika, tlo i vode

5. tjedan

Reljef – planine i nizine

6. tjedan

„Malo ledeno doba“

7. tjedan

Vode

8. tjedan

Vegetacija i šume

9. tjedan

Evaluacija

10. tjedan

Životinje

11. tjedan

Mikroorganizmi, bolesti i okoliš

12. tjedan

Antropizacija

13. tjedan

Prezentacija seminarskih radova (I.)

14. tjedan

Prezentacija seminarskih radova (II.)

15. tjedan

Završna razmatranja

Način polaganja ispita: Na kraju nastave predviđena je pismena provjera znanja putem završnog eseja (50%), a u konačnu ocjenu ulaze i individualni studentski doprinosi u problemskoj nastavi te u radu seminara (50 %).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Glede pristupa i metoda, riječ je o inicijalnom kultiviranju znanja i vještina ekohistorijskog istraživanja problema hrvatske povijesti u složenim mrežama odnosa, transfera i poredbi u uvjetima imperijalnog «višegraničja» (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osmansko Carstvo).

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta prati se anonimnom studentskom anketom, mentorskim ili ko-mentorskim radom sa studentima u pisanju završnog rada na predmetu srodne teme te na druge načine. Na problemskim predavanjima će se pratiti svi studentski doprinosi nastavi, a svaki pojedinačni doprinos će se uzimati u obzir pri donošenju konačne ocjene. U radu seminara pratit će se studentski rad s izvorima i literaturom, izradbom problemskih bibliografija te izradbe seminarskog rada.

Popis ispitne literature

Delort, Robert – **Walter**, François, Povijest europskog okoliša, Zagreb 2003. (izabrana poglavlja); **Roksandić**, Drago, **Mimica**, Ivan, **Štefanec**, Nataša, **Glunčić-Bužančić**, Vinka, Triplex Confinium (1500-1800): Ekohistorija, Split/Zagreb 2003. (izabrana poglavlja); Henri **Mendras**, Seljačka društva, Zagreb 1986. (izabrana poglavlja); **Braudel**, Fernand, Sredozemlje, knj. 1, Zagreb 1997. (izabrana poglavlja); izabrani članci iz časopisa.

Popis dopunske literature

Diamond, Jared, Sva naša oružja – zarazne bolesti, čelik i puške, Zagreb 2007. (izabrana poglavlja); **Diamond**, Jared, Slom. Kako se društva odlučuju za propast ili uspjeh, Zagreb 2008. (izabrana poglavlja); **Altić**, Mirela, Povijesna kartografija, Samobor 2003., str. 177-301; **Blanc**, André, Zapadna Hrvatska., Zagreb 1997., str. 83-327; **Braudel**, Fernand, Sredozemlje i sredozemni svijet u doba Filipa II., knj. 1, Zagreb 1997., str. 25-92; **Crkvenčić**, Ivan, Prigorje planinskog niza Ivančice, Zagreb 1958., str. 35-72; **Kaser**, Karl, Slobodan seljak i vojnik, Zagreb 1997., knj. 1, str. (izabrana poglavlja); **Rogić**, Veljko, Regionalna geografija Jugoslavije, Historijsko-geografski razvoj, knj. 1, Zagreb 1990., str. 105-156; **Mendras**, Henri, Seljačka društva, Zagreb 1986, str. 27-155; **Roksandić**, Drago, Triplex Confinium ili o granicama i regijama hrvatske povijesti 1500-1800., Zagreb 2003., (izabrana poglavlja).

Ekonomska historija

Dr. sc. Hrvoje Petrić, asistent

ECTS-bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, zimski

Status: obvezatni za znanstveno i nastavničko-znanstveno usmjerenje i izborni za prediplomski i diplomski studij

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno

Uvjeti za upis kolegija: upisan 7. semestar diplomskog studija

Cilj kolegija: Cilj predmeta je razviti u studenata smisao za kritičko razumijevanje i objašnjenje temeljnih procesa, struktura i fenomena ekonomske historije hrvatskih zemalja ranoga novog vijeka u njihovim europskim regionalnim kontekstima, napose imperijalnim (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osmansko Carstvo). Jedan od ciljeva predmeta je razvijanje svijesti studenata o radnoj kulturi i kulturi privređivanja.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Kolegij se prvi put javlja u nastavi na Odsjeku za povijest u ovoj problemskoj artikulaciji, formi i sadržajima te daje doprinos redovitoj diplomskoj nastavi iz hrvatske i regionalne povijesti ranoga novog vijeka.

Korištene metode: Nastava bi trebala biti organizirana kroz problemska predavanja, rad u sklopu seminara, rad na prilagođenim izvorima, vježbanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja te vježbanje pisanja stručnog rada.

Sadržaj kolegija: Uz općeniti uvod u ekonomsku historiju, ovaj premet propituje temeljnu problematiku hrvatske ekonomske historije ranog novovjekovlja u regionalnim europskim kontekstima, poglavito Habsburške Monarhije, Osmanskog Carstva i Mletačke Republike, tj. usporedbu imperijalnih gospodarskih sustava. Uvodni dio predmeta čini rasprava o pitanjima konceptualne naravi gospodarstva hrvatskih zemalja u regionalnim europskim kontekstima. Problemski dio predmeta sadržava teme o historiji rada, prehrani, stanovanju, izvorima energije, tehničkim revolucijama i zastojima, plemenitim metalima, novcu i cijenama, o mjerama, instrumentima razmjene, strukturi gospodarstva, merkantilizmu, fiziokratizmu, agrarnim odnosima, seljačkim bunama, urbanijskim regulacijama, komercijalnim institucijama, procesima (proto)urbanizacije, seljačkim privredama itd. Rasprava o ovim temama sadržava problematiku rada s izvorima i literaturom, obavijesti o najvažnijim historiografskim problemima te, prema potrebi, i terenski rad.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvod u ekonomsku historiju: definiranje problema i podjela seminarskih radova

2. tjedan

Historiografija na relevantne teme

3. tjedan

Ekonomске doktrine

4. tjedan

Poljoprivreda

5. tjedan

Obrt i cehovi

6. tjedan

Trgovina i novac

7. tjedan

Hrana, pića i glad

8. tjedan

Selo i seljaštvo

9. tjedan

Evaluacija

10. tjedan

Stanovanje i protourbanizacija

11. tjedan

Poduzetništvo, protoindustrijalizacija i položaj radnika

12. tjedan

Energija, tehnologija i inovacije

13. tjedan

Začini, hrana, pića, glad i prehrambena revolucija

13. tjedan

Prezentacija seminarskih radova (I.)

14. tjedan

Prezentacija seminarskih radova (II.)

15. tjedan

Završna razmatranja

Način polaganja ispita: Na kraju nastave predviđena je pismena provjera znanja putem završnog eseja (50%), a u konačnu ocjenu ulaze i individualni studentski doprinosi u problemskoj nastavi te u radu seminara (50 %).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Glede pristupa i metoda, riječ je o inicijalnom kultiviranju znanja i vještina ekonomskihistorijskih istraživanja problema hrvatske povijesti u složenim mrežama odnosa, transfera i poredbi u uvjetima imperijalnog «višegraničja» (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osman. Carstvo).

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta prati se anonimnom studentskom anketom, mentorskim ili ko-mentorskim radom sa studentima u pisanju završnog rada na predmetu srodne teme te na druge načine. Na problemskim predavanjima će se pratiti svi studentski doprinosi nastavi, a svaki pojedinačni doprinos će se uzimati u obzir pri donošenju konačne

ocjene. U radu seminara pratiti će se studentski rad s izvorima i literaturom, izradbom problemskih bibliografija te izradbe seminarskog rada.

Popis ispitne literature

Stipetić, Vladimir, Povijest hrvatske ekonomske misli (1298.-1847.), Zagreb 2001.; Povijest, knj. 11 – Doba prosvjetiteljstva (18. stoljeće), Zagreb 2008.; Povijest, knj. 12 – Kolonijalizam i građanske revolucije, Zagreb 2008.; **Horvat**, Rudolf, Povijest trgovine obrta i industrije u Hrvatskoj, Zagreb 1994. (izabrana poglavlja); **Sarti**, Raffaella, Živjeti u kući. Stanovanje, prehrana i odijevanje u novovjekovnoj Europi (1500.-1800.), Zagreb 2006. (izabrana poglavlja); **Karaman**, Igor, Privredni život banske Hrvatske od 1700. do 1850., Zagreb 1989., (izabrana poglavlja); **Delort**, Robert – **Walter**, François, Povijest europskog okoliša, Zagreb 2003. (izabrana poglavlja); **Stojanović**, Trajan, Balkanski svetovi – prva i posljednja Evropa, Beograd 1997. (izabrana poglavlja); izabrani članci iz časopisa.

Popis dopunske literature:

Braudel, Fernand, Sredozemlje i sredozemni svijet u doba Filipa II., Zagreb 1997., sv. 1, (izabrana poglavlja); **Bičanić**, Rudolf, Doba manufakture u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb 1951., str. 6-162; **Braudel**, Fernand, Materijalna civilizacija, ekonomija i kapitalizam od XV. do XVIII stoljeća. Zagreb 1992., knj. 1-3; **Chaunu**, Pierre, Civilizacija klasične Evrope, Beograd 1977, str. 160-355; **Petrović**, Nikola, Plovidba i privreda srednjeg Podunavlja, Beograd 1978., str. 47-356; **Roksandić**, Drago, Vojna Hrvatska: La Croatie militaire, Zagreb 1988, knj. 1, str. 11-95; **Kulischer**, Josef, Opća ekonomska povijest, knj. 2, Zagreb 1957.

Historijska demografija

Nositelj: Dr. sc. Nenad Moačanin, red. prof.

Izvođač: Mr. sc. Vjeran Kursar, asistent

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 7. semestru

Status i kvota: obvezatni za studente istraživačkog modula i izborni za studente preddiplomskog i diplomskog studija; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat praktikuma tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Osim kraćeg uvoda o nastanku i razvoju historijske demografije te predmetu i metodama istraživanja, a sukladno recentnim istraživačkim orijentacijama navedene znanstvenopovijesne discipline, u središtu interesa ovog predmeta bit će čimbenici demografskog razvoja i strukture stanovništva hrvatskog ranonovovjekovnog prostora u europskim regionalnim kontekstima (habsburškom, mletačkom i osmanskom). Težište će napose biti na propitivanju dinamičkog utjecaja prirodnog kretanja (nataliteta i mortaliteta) i prostorne pokretljivosti stanovništva (migracija) na sociodemografske, etnodemografske i konfesionalnodemografske procese u ranom novovjekovlju. Pritom će se pozornost posvetiti uzrocima raspadanja regionalne sociodemografske strukture, imperijalnim sučeljavanjima, ratovima i epidemijama kao regulacijskim faktorima depopulacijskih procesa, repopulacijskim mjerama, kontinuitetima / diskontinuitetima naseljenosti, općim smjerovima migracija, rekonstrukciji dobno-spolne, etničke i vjerske strukture stanovništva te strukture obitelji (prosječna veličina obitelji, ženidbena dob, obiteljske grane...). Rasprava o navedenoj problematici podrazumijeva i rad s različitim vrstama povijesnih vrela koja pružaju relevantne podatke za rekonstrukciju demografske slike stanovništva.

Oblici provođenja nastave: Nastava će biti organizirana u obliku problemskih predavanja i praktikuma. Budući da je predmet izrazito istraživački usmjeren, glavni oblik nastave bit će praktični rad s ranonovovjekovnim izvorima pogodnima za povijesnodemografsku analizu (predstatistički i protostatistički popisi, primjerice porezni i vojni popisi, popisi vlastelinstava, matične knjige), kao i s drugim relevantnim izvorima (narativna vrela, vizitacijska izvješća...). U nastavi će se koristiti i građa objavljena na internetu. Rad u kolegiju zahtijeva računalnu obradu izvora, izradbu seminarskih radova, kratkih power-point prezentacija, specijalnih baza podataka, kartografiranje itd.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Svrha je predmeta razviti u studenata kritički smisao za produbljeno razumijevanje temeljnih procesa i pojava ranoga novovjekovlja koji su utjecali na tijek demografskog kretanja i strukturu stanovništva hrvatskih prostora u europskim regionalnim kontekstima. Cilj praktične nastave usmjeren je na razvijanje sposobnosti samostalnog rada s

ranonovovjekovnim povijesnodemografskim izvorima, kao i sposobnosti interpretacije, konceptualizacije te adekvatne usmene i pismene prezentacije.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Nastavnik će tijekom semestra kontinuirano pratiti i zasebno vrednovati svaki tip pojedinačnog studentskog doprinosa, kako na predavanjima, tako i na praktikumu. Uspješnost nastavnikove izvedbe provjeravat će se anonimnom anketom koju će ispunjavati studenti na kraju semestra.

ECTS-bodovi i obrazloženje: 5. Pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje i izvršavanje nastavnih obveza donosi 3 boda te pismeni ispit 2 boda.

Raspored nastave:

1. tjedan:

Uvod

2. tjedan

Historijska demografija. Nastanak i razvoj, predmet i smjerovi istraživanja, interdisciplinarnost, priručnici.

3. tjedan

Posebosti istraživanja stanovništva u ranom novom vijeku, napose posebnosti hrvatskih prostora. Problemi, izvori i građa, rezultati dosadašnjih istraživanja i literatura. Metode.

4. tjedan

Porezni popisi (habsburški, osmanski) kao izvori za istraživanje kretanja broja stanovništva i demografske strukture hrvatskih prostora. Terminologija. Mogućnosti obrade, kontekstualizacije i prezentacije rezultata istraživanja.

5. tjedan

Matice rođenih i umrlih kao izvori za istraživanje kretanja broja stanovništva i demografske strukture. Terminologija. Mogućnosti obrade, kontekstualizacije i prezentacije rezultata istraživanja.

6. tjedan

Vojni popisi kao izvori za istraživanje stanovništva. Terminologija. Mogućnosti obrade, kontekstualizacije i prezentacije rezultata istraživanja.

7. tjedan

Popisi vlastelinstava kao izvori za istraživanje stanovništva. Terminologija. Mogućnosti obrade, kontekstualizacije i prezentacije rezultata istraživanja.

8. tjedan

Ostale vrste građe (narativni izvori, putopisi, vizitacijska izvješća...) kao izvori za istraživanje stanovništva. Mogućnosti obrade, kontekstualizacije i prezentacije rezultata istraživanja.

9. tjedan

Imperijalna sučeljavanja Habsburške Monarhije, Osmanskog Carstva i Venecije kao uzroci stagnacije i depopulacije stanovništva hrvatskih prostora. Kontinuiteti i diskontinuiteti naseljenosti.

10. tjedan

Ranonovovjekovne migracije i utjecaj na socijalnu, etničku i konfesionalnu strukturu hrvatskih prostora.. Uzroci, smjerovi i posljedice. Rezultati dosadašnjih istraživanja i mogućnosti daljnje obrade.

11. tjedan

Epidemije, bolesti, higijena i prehrana kao regulacijski procesi demografskog kretanja. Metode i rezultati istraživanja.

12. tjedan

Socijalna struktura i kulturni modeli obitelji na hrvatskim prostorima u ranom novom vijeku. (Razlike u veličini obitelji, ženidbenoj dobi, vlasništvu nad posjedom itd.). Izvori i literatura.

13. tjedan

Biološka i socijalna obilježja (natalitet, mortalitet, fertilitet itd.) stanovništva hrvatskih zemalja u ranom novom vijeku.

14. tjedan

Ekonomski čimbenici kretanja stanovništva i međuovisnost utjecaja demografske strukture na urbani i gospodarski razvoj hrvatskih zemalja u ranom novom vijeku.

15. tjedan

Sumiranje spoznaja i eventualna otvorena pitanja. Zaključna rasprava.

Način polaganja ispita i način provjere znanja te ocjena: Od studenata se očekuje redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u svim oblicima nastavnog rada. Na kraju semestra predviđen je pismeni ispit. Konačna ocjena temeljit će se na evaluaciji individualnog rada (60%) te na rezultatima pismenog ispita (40%). Ocjena: brojana

Popis ispitne literature

Bertoša, Miroslav. «Matične knjige – arhivsko vrelo o demografskim previranjima preindustrijske Europe», Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci, 41/42, 1999/2000, 315-352; **Krivošić**, Stjepan. «Izvori za historijsku demografiju: djelomični brojevi i poimenični popisi stanovništva», Arhivski vjesnik, 36, 1993, 159-170; **Kula**, Witold. «Povijesna demografija. Demografija kao pomoćna povijesna znanost». Acta historico-oeconomica Iugoslaviae, vol. 8, Zagreb, 1981, 17-79; **Stipetić**, Vladimir i **Vekarić**, Nenad. Povijesna demografija Hrvatske. Zagreb-Dubrovnik, 2004, 9-31; Vranješ-Šoljan, Božena. «Mjesto demografije u povijesnoj znanosti». Radovi Instituta za hrvatsku povijest, 22, 1989, 303-309. **Wertheimer Baletić**, Alica. Stanovništvo i razvoj. Zagreb, 1999, 195-379.

Popis dopunske literature

Adamček, Josip – **Kampuš**, Ivan. Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću. Zagreb, 1996; **Bertoša**, Slaven. Život i smrt u Puli. Pazin, 2002; **Fričanović**, Mladen. Demogeografija. Stanovništvo svijeta. Zagreb, 1990; **Grandits**, Hannes & **Kaser**, Karl. Familie und Gesellschaft in der Habsburgischen Militärgrenze: Lika und Krbava zu Beginn des 18. Jahrhunderts», u **Roksandić**, Drago (ed). Microhistory of the Triplex Confinium, Budapest, 1998., 27-68; **Hafizović**, Fazileta. Popis sandžaka Požega 1579. godine. Osijek, 2001; **Hammel**, Eugen A. «Vrednovanje slavonskog popisa stanovništva iz 1698. godine». Etnološka tribina, 19, 1996, 109-150; **Jurković**, Ivan. «Klasifikacija hrvatskih raseljenika za trajanje osmanske ugroze, od 1463. do 1593.», Migracijske teme, Year 19, No 2-3, Zagreb, 2003, 147-143; **Kaser**, Karl. Porodica i srodstvo na Balkanu. Analiza jedne kulture koja nestaje. Beograd, 2002; **Kaser**, Karl. Slobodan seljak i vojnik. Svezak I, II. Zagreb, 1997; **Kaser**, Karl. Popis Like i Krbave 1712. godine. Zagreb, 2003; **Krivošić**, Stjepan. Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX. stoljeća. Zagreb, 1981; **Krivošić**, Stjepan. Stanovništvo Dubrovnika. Dubrovnik, 1990; **Krivošić**, Stjepan. «Promjene u kretanju godišnjeg broja vjenčanja kao znak pojave oskudice hrane i gladi u Hrvatskoj tijekom XVIII. stoljeća», Rad HAZU, knj. 30, 1991, 17-58; **Krivošić**, Stjepan. Stanovništvo i demografske prilike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u XVIII. i u prvoj polovici XIX. stoljeća. Varaždin, 1991; **Livi-Bacci**, Massimo. A concise History of World Population. Cambridge, 1992; **Livi-Bacci**, Massimo – **Croft**, Tania – **Murray**, Carl Ipsen. «Population and Nutrition: An Essay on European Demographic History», Cambridge Studies in Population, Economy and Society in Past Time, New York – Cambridge, 1991.; **Mažuran**, Ivan. Popis naselja i stanovništva u Slavoniji 1698. godine. Osijek, 1988; **Moačanin**, Nenad. Slavonija i Srijem u razdoblju osmanske vladavine. Slavonski Brod, 2001; **Sršan**, Stjepan. «Pregled gospodarskog i demografskog stanja vukovarskog vlastelinstva (1728-1736)», Acta historico-oeconomica Iugoslaviae, Zagreb, 1996, 189-229; **Vekarić**, Nenad et al. Vrijeme ženidbe i ritam poroda (Dubrovnik i njegova okolica od 17. do 19. stoljeća). Zagreb-Dubrovnik, 2000; **Willigan**, J. Dennis i **Lynch**, Katherine. Sources and Methods of Historical Demography, New York, 1982. NB: Ostala dopunska literatura bit će objavljena na web stranicama Odsjeka za povijest.

Socijalna historija: raslojavanja i hijerarhije

Nositelj: Dr. sc. Nikša Stančić, red. prof.
Izvođač: Mr. sc. Kristina Milković, asistent

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 8. semestru

Status i kvota: obvezatni za istraživačkog i nastavničko-istraživačkog modula smjera rani novi vijek i izborni za prediplomski i diplomski studij; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Predmet se bavi hrvatskom novovjekovnom socijalnom poviješću u njezinu regionalnom kontekstu. Prostor hrvatskih zemalja u tom je razdoblju razdijeljen među trima imperijima – Habsburškom Monarhijom, Mletačkom Republikom i Osmanskim Carstvom, a društvo segmentirano (plemstvo, građanstvo, seljaštvo, državni dužnosnici, vojnici). Predavanja će biti fokusirana na ulogu države u ranom novovjekovlju, pluralnost društava, dinamiku društvene propusnosti prema «gore» i prema «dolje», sukobe, društva tradicionalnoga tipa i njihov odnos prema „vanjskim“ sustavima te marginalne društvene skupine.

Pristup je primarno komparativistički te će u svakoj tematskoj jedinici biti obuhvaćena sva tri imperijalna konteksta.

Oblici provođenja nastave: Nastava se temelji na problemski usmjerenim predavanjima s aktivnim sudjelovanjem studenata. U nastavi će biti korištena čitanka s izabranim tekstovima za raspravu (historiografski tekstovi, izvori). Cilj je pripreme čitanke omogućiti studentima kontinuirano učenje tijekom semestra i aktivno sudjelovanje u raspravama. Problematika kojom se bave predavanja nadopunjava se temama u okviru seminara čiji izbor ovisi o osobnim istraživačkim sklonostima studenata. U obveze studenata ulazi pisanje i usmeno izlaganje seminarskoga rada.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Namjera je predmeta predočiti slojevitu društvenu stvarnost hrvatskoga ranonovovjekovlja i upozoriti na pluralitet društava u okvirima triju različitih imperija kao i na njihovu segmentiranost. Težište je također stavljeno na osposobljavanje studenata za samostalan rad s povijesnim izvorima.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Tijekom nastave konstantno će se vrednovati rad studenata na temelju njihova sudjelovanja u raspravama i pismenih radova (seminara). Na kraju semestra među studentima će biti provedena anketa o uspješnosti nastave.

ECTS – bodovi: 5. Uspjeh na pismenom ispitu (test znanja) na kraju semestra nosi 1 bod, seminarski rad 2 boda i aktivno sudjelovanje u nastavi 2 boda.

Raspored nastave:

1. tjedan

Uvodno predavanje: što je socijalna historija?

2. tjedan

Društvene hijerarhije i pluralitet društava

3. tjedan

Društvene nejednakosti: stalež (plemići, seljaci, građani – patricijat, trgovci, cehovsko građanstvo, činovnici), vjera, rod

4. tjedan

Društvena propusnost i društveni uspon

5. tjedan

Moć države

6. tjedan

Imperijalni centri: plemstvo i život na dvoru

7. tjedan

Državni službenici: časnici i činovnici

8. tjedan

Država i socijalno discipliniranje

9. tjedan

Elite na „susretnim“ mjestima

10. tjedan

Društvena struktura i gospodarska proizvodnja („ekonomija preživljavanja“ & viškovi)

11. tjedan

Nasljedna prava i društveno uslojavanje

12. tjedan

Društveni sukobi i njihovi uzroci

13. tjedan

Seljačka društva na granici između sukoba i komunikacije

14. tjedan

Grad i selo u ranome novom vijeku

15. tjedan

Zaključno predavanje

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Na kraju semestra polaže se pismeni ispit (test znanja), a konačna ocjena je prosjek ocjena dobivenih na pismenom ispitu, za seminarski rad i ocjene za sudjelovanje u nastavi. Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Haralambos, M. –Holborn, M. Sociologija. Teme i perspektive. Zagreb, 2002, 33-38, 588-589, 590-594, 601-604, 635-639; **Inaldžik, H.** Osmansko Carstvo. Klasično doba 1300-1600. Zagreb, 2002, 65-149;

Proccaci, G. Povijest Talijana. Zagreb, 1996, 65-179; **Zöllner**, E. – **Schüssel**, T. Povijest Austrije. Zagreb, 1997, 136-219.

Popis dopunske literature

Bourdieu, P. Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste. Cambridge, 1984; **Elias**, N. O procesu civilizacije. Zagreb, 1996; **Faroghi**, S. – **Quataert**, D. – **Pamuk**, S. An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914, 1600-1914. Cambridge University Press. 1997; **Faroghi**, S. Subjects of the Sultan: Culture and Daily Life in the Ottoman Empire. 2000; **Foucault**, M. Nadzor i kazna: rađanje zatvora. Zagreb, 1994; **Kamen**, H. Early Modern European Society. London – New York, 2001.

Klaić, N. Društvena previranja i bune u Hrvatskoj u XVI. i XVII. stoljeću. Beograd, 1976; **Mandras**, H. Seljačka društva. Zagreb, 1986; **Močanin**, N. Turska Hrvatska. Hrvati pod vlašću Osmanskog Carstva do 1791. godine. Preispitivanja. Zagreb, 1999; **Roksandić**, D. Vojna Hrvatska. La Croatie militaire. Sv. I.-II. Zagreb, 1988; **Weber**, M. Privreda i društvo. Sv. I.-II. Beograd, 1976. NB: Popis ostale dopunske literature biti će dostupan na web-stranici Odsjeka za povijest.

Socijalna historija: pravne ustanove i prakse

Nositelj: Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.
Izvođač: Mr. sc. Marko Šarić, asistent

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 8. semestru

Status i kvota: obvezatni za studente istraživačkog modula smjera rani novi vijek i izborni za studente preddiplomskog i diplomskog studija; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sata predavanja i 1 sat seminara/praktikuma tjedno – 15 + 15

Ispit: pismeni

Sadržaj: Predmet je osmišljen kao pokušaj da se teorijski osmisli i objasni odnos pravnih poredaka kao otvorenih i dinamičnih sustava i krajnje složene i iznijansirane ranonovovjekovne društvene stvarnosti na područjima Mletačke Republike, Osmanskog Carstva i Habsburške Monarhije. U tom smislu studenti će biti upoznati s najvažnijim aspektima ranonovovjekovne društvene povijesti (strukture i promjene) u korelaciji s pripadajućim normativnim poretcima (mletačka statutarna prava, osmanski pravni korpus, habsburška staleško-privilegijalna prava). Posebna pažnja bit će posvećena sljedećim problemima: porijeklo i razvoj pravnih sustava u Mletačkoj Republici, Osmanskom Carstvu i Habsburškoj Monarhiji; društveni izvori pravnih normi; izvori prava; pravne prakse; imperijalna sučeljavanja i ratovi kao regulacijski faktori društvenog razvoja; vojnokrajiški sustavi; problemi upravljanja i staleških samouprava; predacionalno pravo; stara i nova shvaćanja o državi i društvu na Zapadu; carske reforme, etatizacija i refeudalizacija u Habsburškoj Monarhiji; razvoj državnih magistratura i dugotrajnost medijskih struktura «grada-države» u Mletačkoj Republici; kriza društvenog poretka i zloporabe prava u Osmanskom Carstvu.

Oblici provođenja nastave: Problemska predavanja, seminarski rad, power-point prezentacije, rad na objavljenim i neobjavljenim izvorima, izrada problemskih bibliografija. U nastavi će se koristiti i čitanka koja će sadržavati tekstove konceptualno-teorijske naravi i relevantne izvore.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještine): Upoznavanje studenata s najvažnijim pitanjima odnosa i međuovisnosti pravnih i društvenih sustava na prostorima triju ranonovovjekovnih imperijalnih sila: Mletačke Republike, Osmanskog Carstva i Habsburške Monarhije. Razvijanje sposobnosti znanstvenopovijesnog promišljanja i razumijevanja temeljnih sociohistorijskih i historijsko-pravnih procesa, fenomena i struktura.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe nastave: Nastavnik će kontinuirano pratiti i vrednovati rad i zalaganje svakog pojedinog studenta kako na predavanjima tako i na seminaru odnosno praktikumu. Kvaliteta i uspješnost nastave provjeravat će se primjenom anonimnih studentskih anketa.

ECTS bodovi: 5. Aktivno sudjelovanje u nastavi te izvršavanje radnih obveza na seminaru i praktikumu donosi 3 boda, pismeni ispit donosi 2 boda.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvodno predavanje.

2. tjedan

Ranonovovjekovna država kao organizacija i institucija (na primjerima Mletačke Republike, Osmanskog Carstva i Habsburške Monarhije): odnos prema političkoj zajednici i pojedincu.

3. tjedan

Pojam suvereniteta i granice: političke ideje o državi u ranome novom vijeku.

4. tjedan

More i vlast obalne države: mletačka talasokracija.

5. tjedan

Državna vlast i planinske socijalne strukture: albanska i crnogorska plemena pod osmanskom vlašću.

6. tjedan

Država i grad: gradske autonomije (*Stadtrecht*) u Srednjoj Europi.

7. tjedan

Komunalna samouprava u Mletačkoj Republici: primjer Perasta.

8. tjedan

Samoupravni statusi u Osmanskom Carstvu: knežine u Srbiji.

9. tjedan

Ugarska i Hrvatska u habsburškom državnopravnom konglomeratu: *iura municipalia*.

10. tjedan

Pravni poretci i sustavi I: mletačka statutarna prava.

11. tjedan

Pravni poretci i sustavi II: osmanski pravni korpus.

12. tjedan

Pravni poretci i sustavi III: staleško-privilegijalna prava u habsburškom prostoru.

13. tjedan

Društvena hijerarhija i normativni poretci: porezi i nameti.

14. tjedan

Religijski sustavi kao izvori prava.

15. tjedan

Običajna prava na jugoistoku Europe: Kanun Leke Dukadžinija.

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Predviđen je pismeni ispit u formi testa znanja. Konačna ocjena temeljit će se na ocjeni pojedinačnih dopirnosa u nastavi (60%) i na ocjeni iz testa znanja (40%).

Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Beuc, Ivan. Povijest institucija državne vlasti Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Zagreb, 1985., 159-230; **Diehl**, Charles. Mletačka republika. Zagreb, 2005. (u tisku), odabrana poglavlja; **Durdev**, Branislav. «Osmansko feudalno uređenje (timarski sistem).» Enciklopedija Jugoslavije. 4., Zagreb, 1986., 133-137; **Grafenauer**, Bogo. «Raspad feudalizma u habsburškim zemljama od XV. do XIX. stoljeća.» Enciklopedija Jugoslavije. 4., Zagreb, 1986., 137-140; **Gurvitch**, Georges. «Problemi sociologije prava.» **Gurvitch**, Georges. (ur.). Sociologija. II., Zagreb, 1966. 185-219; **Inalcik**, Halil. Osmansko carstvo. Klasično doba 1300.-1600. Zagreb, 2002., 65-204; **Noël**, Jean-François. Sveto Rimsko carstvo. Zagreb, 1998., 61-75.

Popis dopunske literature

Begović, Mehmed. «Tragovi našeg srednjovekovnog prava u turskim pravnim spomenicima.» Istorijski časopis. 3, Beograd, 1951.-1952., 67-84. (ćir.); **Begović**, Mehmed. «Pravo u islamu.» Prilozi za orijentalnu filologiju. 24/1974., Sarajevo, 1976., 141-152; **Buzov**, Snježana. «Vlasi i osmanlijski izvori.» Povijesni prilozi. 11, Zagreb, 1992., 41-60; **Katičić**, Natko. More i vlast obalne države; historijski razvoj. Zagreb, 1953., 60-154; **Krkljuš**, Ljubomirka. Pravna istorija srpskog naroda. Novi Sad, 2002. (ćir.), (odabrana poglavlja); NB: Ostala dopunska literatura bit će objavljena na web stranicama Odsjeka za povijest.

Vjerska povijest

Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 8. semestru

Status i kvota: obvezatni za istraživački i nastavničko-istraživački modul smjera rani novi vijek i izborni za prediplomski i diplomski studij; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat praktikuma tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Ovaj kolegij propituje temeljnu problematiku vjerske povijesti hrvatskoga ranog novovjekovlja u regionalnim europskim kontekstima. Uvodni dio kolegija čini rasprava o pitanjima konceptualne naravi o europskoj i hrvatskoj vjerskoj povijesti s težištem na teorijskim, metodskim i istraživačkim inovacijama u socijalno, kulturno i antropološki orijentiranoj vjerskoj povijesti. Težište rada na predavanjima i u praktikumu će biti na problemima konfesionalizacije i interkonfesionalizma na imperijalnim i vjerskim višegraničjima (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osmansko Carstvo, odnosno, kršćanstvo, islam i židovstvo) te «vjerskih obnova» u sučeljenim konfesionalnim zajednicama. Posebna pozornost ukazat će se problematici «predziđa», konceptima vjerskih ratova, vjerskih isključivosti, ali i pojava i obrazaca vjerske «represivne tolerancije», vjerskih sinkretizama, integralizama itd. U praktičnom dijelu rad će se temeljiti na upoznavanju s izabranim izvorima za vjersku povijest različite konfesionalne, imperijalne, statusne i kulturološke provenijencije. Na predavanjima i u praktikumu redovito će se otvarati pitanja komparativnohistorijske i interkulturalne problematizacije.

Oblici provođenja nastave: Problemska predavanja s interaktivnom komunikacijom profesor-studenti, rad s izvorima i izradba kratkih power-point prezentacija; izradba problemskih bibliografija (uključujući izvore s interneta), uvježbavanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja i kritičkog vrednovanja izvora za vjersku povijest.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj je razviti u studenata kritički smisao za komparativnohistorijsko i interkulturalno razumijevanje i objašnjenje temeljnih procesa, struktura i fenomena hrvatske vjerske povijesti ranoga novog vijeka u njihovim distinktivnim europskim regionalnim konfesionalnim i imperijalnim kontekstima.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kada je riječ o studentima na problemskim predavanjima, pratit će se svi njihovi pojedinačni doprinosi nastavi (sudjelovanje u raspravama, rad s izvorima, izradba kratkih power-point prezentacija), s tim što će svaki pojedinačni doprinos biti ocjenjivan i uzimat će se u obzir pri donošenju konačne ocjene. U praktikumima će biti vrednovani umijeće rada s objavljenim izvorima i literaturom te izradbe problemskih bibliografija (uključujući izvore s interneta). Kada je o nastavniku riječ, na kraju semestra će se provoditi ankete i među studentima na predavanjima i među onima upisanim u seminar.

ECTS-bodovi: 5. Uspjeh na pismenom ispitu (test znanja) na kraju semestra nosi 2 boda, rad u okviru seminara 2 boda i aktivno sudjelovanje u nastavi 1 bod.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvodno predavanje: vjera i vjerske zajednice te individualni i kolektivni identiteti u Srednjoistočnoj i Jugoistočnoj Europi u ranome novom vijeku; etnokonfesionalizam.

2. tjedan

Konfesionalizacija i sekularizacija u ranome novom vijeku: inkluzivni i ekskluzivni aspekti (kontroverze konfesionalnih i imperijalnih «predziđa»)

3. tjedan

Religijski «partikularizmi» Srednjoistočne i Jugoistočne Europe u ranome novom vijeku.

4. tjedan

Religijski «arhaizmi» Srednjoistočne i Jugoistočne Europe u ranome novom vijeku.

5. tjedan

Religijski «sinkretizmi» u Srednjoistočnoj i Jugoistočnoj Europi u ranome novom vijeku.

6. tjedan

Vjere u komparativnohistorijskoj perspektivi: obredne prakse

7. tjedan

Vjere u komparativnohistorijskoj perspektivi: vršitelji obreda

8. tjedan

Vjere u komparativnohistorijskoj perspektivi: mjesta obreda

9. tjedan

Vjere u komparativnohistorijskoj perspektivi: vrijeme obreda

10. tjedan

Vjere u komparativnohistorijskoj perspektivi: jezici obreda

11. tjedan

Religijske kulture habsburških zemalja

12. tjedan

Religijske kulture Mletačke Republike

13. tjedan

Religijske kulture Osmanskog Carstva

14. tjedan

Iskustva vjerske trpeljivosti i netrpeljivosti i procesi sekularizacije

15. tjedan

Konfessionszeitalter na imperijalnom «višegraničju»: mogućnosti i granice mogućnosti istraživačke primjene koncepta

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Ispit, u formi testa znanja, provodit će se na kraju nastave te ocjenjivati, a završna ocjena će biti izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (ukupno 60%) i na temelju ocjene iz testa znanja (40%). Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Džaja, Srećko. Konfesionalnost i nacionalnost Bosne i Hercegovine. Predemancipacijski period 1463-1804. Sarajevo, 1992; **Mercier**, Jacques. Povijest Vatikana. Zagreb, 2001., str. 212-257; O islamizaciji o osmansko doba: Prilozi za orijentalnu filologiju. br. 41, Sarajevo, 1992; **Roksandić**, Drago. Etnos, konfesija, tolerancija. Zagreb, 2004., str. 55-66, 187-196, 219-266; **Šanjek**, Franjo. Kršćanstvo na hrvatskom prostoru: Pregled religiozne povijesti Hrvata (7.-20. st.). Zagreb, 1996², str. 291-398; **Ware**, Timothy. Pravoslavna Crkva. Zagreb, 2005. (odabrani dijelovi, u tisku)

Popis dopunske literature

Čaušević, Ekrem (ur.). Autobiografija Osman-age temišvarskog. Zagreb, 2004; **Delimo**, Žan /Delumeau, Jean/. Katolicizam između Lutera i Voltera. Novi Sad – Cetinje, 1993; **Džait**, Hišam. Evropa i islam. Sarajevo, 1989²; **Faroqhi**, Suraiya. Approaching Ottoman History. An Introduction to the Sources. Cambridge University Press, 1999; **Goffman**, Daniel. The Ottoman Empire and Early Modern Europe. Cambridge University Press, 2002; **Mirković**, Mirko. Pravni položaj i karakter Srpske crkve pod turskom vlašću (1459-1766). Beograd, 1965. (ćir.); **Mustafić**, Ifet; **Hadži Jovanović**, Olivera; **Ikić**, Niko; **Papo**, Eliezer. Glosar religijskih pojmova. Sarajevo, 1999; **Inaldžik**, Halil. Osmansko Carstvo. Klasično doba 1300-1600. Zagreb, 2002; **Šećibović**, Refik. Uvod u opštu geografiju religije. Niš – Novi Sad – Beograd, 1995; **Weber**, Max. Sociologija religije. Zagreb, 2000.

Vojna i vojnokrajiška povijest

Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar u 8. semestru

Status i kvota: obvezatni za studente istraživačkog modula i izborni za studente preddiplomskog i diplomskog studija; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat praktikuma tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Uvod u problematiku najvažnijih aspekata europske i hrvatske ranonovovjekovne vojne povijesti. Kritički pristup i analiza koncepta vojne revolucije u kontekstu nastanka i funkcioniranja vojnih krajina kao obrambeno-napadačkih sustava nastalih u srazu kršćanskih kraljevstava jugoistočne i srednje Europe i Mletačke Republike s Osmanskim Carstvom. Problematski okviri: prvo, u ovom prostoru višestoljetnog kontinuiranog imperijalnoga vojnog sučeljavanja samo se u nekim aspektima slijedilo europske ranonovovjekovne vojne inovacije, dok se u brojnijima izrazito zaostajalo. Drugo, za razliku od intraeuropskih ratova, u hrvatskom i susjednim graničnim prostorima sukobi različitog intenziteta nisu prestajali stoljećima te su se u njima razvile posebna ratna subkultura i krajiški mentalitet. Treće, epohalno trajanje vojnokrajiških sustava na imperijalnoj tromeđi uvjetovalo je gospodarstvo ovih prostora ("ratna

privreda"), a u 18. stoljeću i zaostajanje u protomodernizacijskim procesima. Četvrto, vojne krajine su na sve tri imperijalne strane razvijane od 15. stoljeća, no za razliku od mletačkih, osmanskih, španjolskih, ugarskih, poljskih i drugih vojnih krajina u Europi samo je na habsburškoj strani do sredine 18. stoljeća Vojna krajina postupno teritorijalizirana kao specifičan vojnoadministrativni sustav na području Hrvatsko-slavonskog Kraljevstva, militariziran sredinom 18. stoljeća i ukinut 1881. godine.

Oblici provođenja nastave: Uvodna problemska predavanja pratiti će praktikumski rad (kompjuterska obrada odabranih izvora, diskusije o tjedno pročitanim tekstovima i njihova primjena pri komentiranju izvora, grupni rad na rješavanju zadanih problema korištenjem interneta i literature).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Stručno usmjeravanje studenata kao potencijalnih istraživača ranonovovjekovne hrvatske povijesti u širim regionalnim, tj. imperijalnim kontekstima. Upućivanje studenata u temelje znanstvenog rada, odnosno, problemskog i analitičkog pristupa vojnoj i vojnokrajishkoj građi habsburške, mletačke i osmanske provenijencije. Produbljeno obrazovanje nastavnika povijesti, kojima će temeljna znanstveno-istraživačka znanja i vještine iz vojne i vojnokrajishke problematike koristiti pri razvijanju inovativnih oblika rada u nastavi i zavičajnom okružju.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Studenti će na kraju semestra vrednovati nastavnikov rad u anonimnoj anketi. Nastavnik će vrednovati studentski rad prateći izvršavanje tjednih zadataka, sudjelovanje u diskusijama te mentorskim ili ko-mentorskim radom sa studentima.

ECTS-bodovi: 5. Pohađanje nastave 1 bod, tjedna čitanja 1 bod, sudjelovanje u diskusijama 1 bod, obrada izvora 1 bod, ispit 1 bod.

Raspored nastave

1. tjedan

Vojna povijest ranoga novog vijeka: predmet, pristupi, istraživačke mogućnosti

2. tjedan

«Vojna revolucija» ranoga novog vijeka i imperijalno višegraničje u Srednjoistočnoj i Jugoistočnoj Europi

3. tjedan

Vojna povijest Habsburške Monarhije u ranome novom vijeku: temeljni problemi

4. tjedan

Vojna povijest Mletačke Republike u ranome novom vijeku: temeljni problemi

5. tjedan

Vojna povijest Osmanskog Carstva u ranome novom vijeku: temeljni problemi

6. tjedan

Komparativnohistorijski izazovi i mogućnosti

7. tjedan

Hrvatska vojna povijest ranoga novog vijeka: u singularu ili pluralu?

8. tjedan

Habsburške krajine

9. tjedan

Mletačke krajine

10. tjedan

Osmanske krajine

11. tjedan

Vojnokrajishki izazovi imperijalnih tradicija u ranome novom vijeku: sličnosti i razlike

12. tjedan

Kontroverze o «militarizaciji» Vojne krajine

13. tjedan

Krajishnici: slobodni seljaci-vojnici i/ili fenomen refeudalizacije?

14. tjedan

Vojnokrajishki sustavi na imperijalnom višegraničju: fenomeni marginalizacije procesa «vojne revolucije», da i/ili ne?

15. tjedan

Vojnokrajishki sustavi na imperijalnom višegraničju: fenomeni civilizacijske involucije i kulturne barbarizacije, da i/ili ne?

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Na kraju semestra bit će održan pismeni ispit. Ocjena pismenog ispita tvorit će 20 % ocjene, dok će se 80% ocjene temeljiti na evaluaciji raznih oblika studentske aktivnosti tijekom rada u semestru. Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Čubrilović, Vasa (ur.). Vojne krajine u jugoslavenskim zemljama u novom veku do Karlovačkog mira 1699. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog 24. i 25. aprila 1986. Beograd, 1989. (odabrana poglavlja)

Popis dopunske literature

Black, Jeremy. A Military Revolution? Military Change and European Society 1550-1800. Houndmills-Basingstoke-Hampshire-London, 1991; **Finkel**, Caroline. The Administration of Warfare: the Ottoman Military Campaigns in Hungary, 1593-1606. Wien, 1988; **Kaser**, Karl. Slobodan seljak i vojnik. I - Rana krajiška društva, 1545-1754, II- Povojačeno društvo, 1754-1881. Sv. I-II. Zagreb, 1997; **Kroener**, Bernhard R. & **Pröve**, Ralf (Hrsg.). Krieg und Frieden. Militär und Gesellschaft in der Frühen Neuzeit. Paderborn-München-Wien-Zürich, 1996; **Kruhek**, Milan. Krajiške utvrde i obrana Hrvatskog Kraljevstva tijekom 16. stoljeća. Zagreb, 1995; **Moačanin**, Nenad. Turska Hrvatska. Hrvati pod vlašću Osmanskog Carstva do 1791. godine. Preispitivanja. Zagreb, 1999; **Parker**, Geoffrey. The Military Revolution. Military Innovation and the Rise of the West, 1500-1800. Cambridge, 1992 (1988); **Pavličević**, Dragutin (ur.). Vojna Krajina. Povijesni pregled-historiografija-rasprave. Zagreb, 1984; **Roksandić**, Drago. Vojna Hrvatska. La Croatie militaire. Krajiško društvo u Francuskom Carstvu, 1809-1813. Vol. 1-2. Zagreb, 1988; **Simoniti**, Vasko. Vojaška organizacija na Slovenskem v 16. stoletju. Ljubljana, 1991.

Historijska antropologija

Dr. sc. Zrinka Blažević, doc.

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 9. semestru

Status i kvota: obvezatni za istraživačkog i nastavničko-istraživačkog modula i izborni za preddiplomski i diplomski studij

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Sukladno dominantnim istraživačkim orijentacijama na području historijske antropologije u fokusu ovoga predmeta bit će ranonovovjekovna *conditio humana*, odnosno mnoštvenost ljudskih životnih iskustava (*Lebensformen* i *Lebenswelten*) konceptualiziranih kao socijalne i kulturalne varijable. Izuzev tradicionalnih tema kao što su svakodnevna životna praksa, navike, prehrana, odnos prema tijelu, rituali, ponašanja, oblici socijalnosti, potrebe, svjetonazor, vjerovanja i sl., analizirat će se i procesi socijalizacije, kulturna konstrukcija roda, autoriteta i identiteta, te dispozicije socijalne, ekonomske, kulturne i rodne moći. Temeljna pretpostavka i polazište historijskoantropološke analize bit će koncept imperijalnog višegraničja kao zone transkulturacije i strukturalne determinante ranonovovjekovnog ljudskog iskustva.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj predmeta je upoznavanje, razumijevanje, kritička interpretacija i historijskoantropološka konceptualizacija modaliteta ranonovovjekovnih ljudskih iskustava i životne prakse te strukturno-funkcionalnih uvjeta ljudske opstojnosti u liminalnom kontekstu imperijalnih višegraničja. Pozornost će se posvetiti razvijanju kritičkih, analitičkih i interpretacijskih umijeća studenata s komparativističkih i inter/trans/kulturalističkih pretpostavki, umijeću problemske konceptualizacije te vještina usmenog i pismenog izražavanja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja: Predviđen je kombinirani tip nastave u obliku kraćih uvodnih predavanja, grupnih diskusija i individualnih prezentacija. Za potrebe predmeta priredit će se i čitanka s izborom referentnih teorijskih i historiografskih tekstova te primarnih izvora. U nastavi će se koristiti i internetski resursi te izrađivati specijalne baze podataka.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Nastavnik će tijekom semestra kontinuirano pratiti i vrednovati svaki tip pojedinačnog studentskog doprinosa na osnovu čega će formirati zaključnu ocjenu. Uspješnost nastavnikove izvedbe provjeravat će se anonimnom studentskom anketom na kraju semestra.

ECTS bodovi i obrazloženje: 5. Pohađanje 30 sati nastave donosi 1 bod, izvršavanje nastavnih obveza (kratki eseji, prezentacije, analize izvora, bibliografije, izrada bazi podataka) 2 boda, priprema ispita 2 boda.

Raspored nastave

1. tjedan

Conditio humana imperijalnih višegraničja: istraživački potencijali historijske antropologije

2. tjedan

Problemski kompleksi i teme istraživanja

3. tjedan

Izvori i metode

4. tjedan

Identiteti

5. tjedan

Prostor i vrijeme

6. tjedan

Socijalni poredak i socijalno discipliniranje

7. tjedan

Životni ciklus, obitelj i rodni odnosi

8. tjedan

Svakodnevnica, svjetonazor i vrijednosni sustavi

9. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

10. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

11. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

12. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

13. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

14. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

15. tjedan

Završna rasprava

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Predviđen je pismeni ispit u formi problemskog eseja. Osnova za evaluaciju pojedinačnog studentskog doprinosa bit će individualni i grupni rad, aktivnost na satu (50%) te rezultati pismenog ispita (50%). Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Burghière, André. "Historijska antropologija", Gordogan, 39-40 (1995), str. 125-145; **Gerc**, Kliford (**Geertz**, Clifford). Tumačenje kultura, Beograd 1998, 9-118; **Gross**, Mirjana. "Susret historije i antropologije". Narodna umjetnost 33/2 (1996), 146-163; **Roksandić**, Drago. Triplex confinium, Zagreb 2003.

Popis dopunske literature

Dinzelbacher, Peter. Europäische Mentalitätsgeschichte. Stuttgart, 1993; **Dressel**, Gert. Historijska antropologija (u tisku); **Jovanović**, Miroslav et al. (ur.). Between the archives and the field: a dialogue on historical anthropology of the Balkans. Beograd-Graz, 1999; **Kaser**, Karl et al. (ur.). Historische Anthropologie im südöstlichen Europa. Eine Einführung. Wien-Köln-Weimar, 2003; **Van Dülmen**, Richard. Otkriće individuum 1500-1800. Zagreb, 2005; **Winterling**, Aloys. Historische Anthropologie (Basistexte - Geschichte). Stuttgart, 2006.

NB: Iscrpniji popis na web stranici Odsjeka za povijest.

Kulturna povijest

Nositelj: Dr. sc. Nikša Stančić, red. prof.
Izvođač: Mr. sc. Kristina Milković, asistent

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 9. semestru

Status i kvota: obvezatni za studente istraživačkog modula i izborni za sve ostale studente preddiplomskog i diplomskog studija

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno – 15 + 15

Sadržaj: U uvodnim će predavanjima ponajprije biti otvorena pitanja koncepcijske naravi: što je kulturna povijest, a osobito - što je kulturna povijest hrvatskoga ranonovovjekovlja u njezinim regionalnim i konfesionalnim kontekstima, bit će vrednovani dotadašnji kulturnohistorijski obrasci te razmatrane nove interpretacijske mogućnosti, teme i aktualni smjerovi istraživanja. Drugi dio predavanja bavit će se sljedećim tematskim krugovima: kulturološkim raslojavanjima utemeljenim na razlikama u socijalnom statusu, tj. elitnom i pučkom kulturom; kulturološkim oprekama na razini svakodnevnih vjerskih praksi; državnim kulturnim politikama (Habsburška Monarhija - Mletačka Republika - Osmansko Carstvo); kulturološkim značajem različitih tipova gradova; osobitostima pograničnih društava između kulture nasilja i kulturalnoga transfera, marginalnim skupinama te svakodnevnim praksama.

Oblici provođenja nastave: Nastava bi se temeljila na problemski usmjerenim predavanjima s aktivnim sudjelovanjem studenata. Sukladno osobnim istraživačkim sklonostima i znanju jezika, studentima bi bio omogućen izbor teme za rad u okviru seminara. Obveza studenata na seminaru je pisanje i usmeno izlaganje kraćih eseja o kulturološkim fenomenima koje obuhvaća tematika predmeta te njihovu raspravu ili eseja s problematikom metodološke i teorijske naravi te analizu izvora za kulturnu povijest. U nastavi bi se koristila čitanka s izabranim tekstovima za raspravu (historiografski tekstovi, izvori).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Naglasak je na pluralitetu kultura hrvatskoga novovjekovlja te potrebi da ih se razumijeva sa stanovišta njihovih višestrukih uvjetovanja: regionalnih, konfesionalnih, društvenih, imperijalnih te na opstojnosti modela jedinstvenosti različitog ili različitosti jedinstvenog. Studenti bi trebali naučiti raditi s povijesnim izvorima različite provenijencije.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Tijekom nastave konstantno će se vrednovati rad studenata na temelju njihova sudjelovanja u raspravama i pismenih radova (eseja). Na kraju semestra među studentima će biti provedena anketa o uspješnosti nastave.

ECTS – bodovi: 5. Uspjeh na pismenom ispitu (test znanja) na kraju semestra nosi 1 bod, rad u okviru seminara 2 boda i aktivno sudjelovanje u nastavi 2 boda.

Raspored nastave:

1. tjedan

Uvodno predavanje: što je kulturna povijest? Definicija, teme, smjerovi istraživanja

2. tjedan

Elitna kultura i svijet umjetnika ranoga novog vijeka

3. tjedan

Pučka (tradicijaska) kultura: forme, sadržaji, motivi, areali

4. tjedan

Kulturna politika: institucije, obrazovni sustavi

5. tjedan

Kršćanstvo i islam: religijske prakse

6. tjedan

Ranonovovjekovni višestruki identiteti: samopoimanje i poimanje drugoga

7. tjedan

Društva na granici I.: kulturalna povijest nasilja

8. tjedan

Društva na granici II.: kulturalni transfer

9. tjedan

Grad u ranome novom vijeku: mediteranski, srednjoeuropski, orijentalni

10. tjedan

Svakodnevica I.: elite

11. tjedan

Svakodnevica II.: pučki slojevi

12. tjedan

Rad i dokolica u ranome novom vijeku

13. tjedan

Javno i privatno u ranome novom vijeku

14. tjedan

Marginalne skupine

15. tjedan

Zaključno predavanje

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Osim aktivnoga sudjelovanja u nastavi od studenta se očekuje polaganje pismenoga ispita (test znanja) na kraju semestra i pisanje eseja. Konačnu ocjenu čini prosjek ocjena dobivenih iz pismenog ispita i eseja te ocjene dobivene za sudjelovanje u raspravama. Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Burke, P. Junaci, nitkovi i lude. Zagreb, 1991. (str. 260); **Hunt**, L. Nova kulturna historija. Zagreb, 2001, 7-22, 214-240.

Popis dopunske literature

Bahtin, M. M. Stvaralaštvo Fransa Rablea i narodna kultura srednjega veka i renesanse. Beograd, 1978; **Burckhardt**, J. Kultura renesanse u Italiji. Zagreb, 1953; **Džait**, H. Evropa i islam. Sarajevo, 1989; **Hocke**, G. R. Svijet kao labirint: manira i manija u evropskoj umjetnosti od 1520. do 1650. i u suvremenosti. Zagreb, 1991; **Elias**, N. O procesu civilizacije. Zagreb, 1996; **Laoust**, H. Raskoli u islamu. Zagreb, 1989; **Ling**, T. Istorija religije Istoka i Zapada. Beograd, 1990; **Loyola**, I de. Načela jezuita. Sveti Ignacije i Družba Isusova. Beograd, 1990; **Proccaci**, G. Povijest Talijana. Zagreb, 1996.; **Roksandić**, D. Srpska i hrvatska povijest i «nova historija». Stvarnost. Zagreb, 1991, 15-34, 35-49; **Roksandić**, D. Etnos, konfesija, tolerancija. Zagreb, 2004; **Todorova**, M. Imaginarni Balkan. Zemun, 1999. NB: Popis ostale dopunske literature biti će dostupan na web-stranici Odsjeka za povijest.

Politička povijest

Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 9. semestru

Status i kvota: obvezatni za istraživačkog i nastavničko-istraživačkog modula smjera rani novi vijek i izborni za prediplomski i diplomski studij; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sata predavanja i 1 sata seminara tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Ovaj kolegij propituje temeljnu problematiku političke povijesti hrvatskoga ranog novovjekovlja u regionalnim europskim kontekstima. Uvodni dio kolegija čini rasprava o pitanjima konceptualne naravi o europskoj i hrvatskoj političkoj povijesti s težištem na teorijskim, metodskim i istraživačkim inovacijama u socijalno, kulturno i antropološki orijentiranoj političkoj povijesti. Težište rada na predavanjima i na seminaru će biti na fenomenima političkoga na imperijalnim višegraničjima (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osmansko Carstvo) te konstituiranja protomodernih političkih struktura, obrazaca i praksi u sučeljenim političkim zajednicama, odnosno, državama. Imajući na umu velike razlike u poimanju politike, sinkronijski i dijakronijski, a nerijetko i ništa manje unutar obzorja pojedinih imperijalnih sila, seminar će biti orijentiran prema «case-studies», s ciljem da se studenti podrobnije upoznaju s modalitetima političke legitimacije, simboličko-ideološkijskim te praktičnim aspektima fenomena političkoga na imperijalnim višegraničjima, uvijek vodeći računa o uspoređivanju fenomena hrvatske političke baštine s onima u «susjedstvima».

Oblici provođenja nastave: Problemska predavanja s interaktivnom komunikacijom profesor-studenti, rad s izvorima, pisanje kratkih eseja te izradba kratkih power-point prezentacija; izradba problemskih bibliografija (uključujući izvore s interneta), uvježbavanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja i problemske interpretacije fenomena političke povijesti.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj je razviti u studenta kritički smisao za komparativnohistorijsko i interkulturno razumijevanje i objašnjenje temeljnih procesa, struktura i fenomena hrvatske političke povijesti ranoga novog vijeka u njihovim distinktivnim europskim regionalnim kontekstima.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kada je riječ o studentima na problemskim predavanjima, pratit će se svi njihovi pojedinačni doprinosi nastavi (sudjelovanje u raspravama, rad s izvorima, pisanje kratkih eseja, izradba kratkih power-point prezentacija), s tim što će svaki pojedinačni doprinos biti ocjenjivan i uzimat će se u obzir pri donošenju konačne ocjene. U seminarima će biti

vrednovani umijeće rada s objavljenim izvorima i literaturom te izradbe raznovrsnih seminarskih radova (uključujući izvore s interneta). Kada je o nastavniku riječ, na kraju semestra će se provoditi ankete i među studentima na predavanjima i među onima upisanim u seminar.

ECTS-bodovi: 5. Uspjeh na pismenom ispitu (test znanja) na kraju semestra nosi 2 boda, rad u okviru seminara 2 boda i aktivno sudjelovanje u nastavi 1 bod.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvod I.: povijest političkih fenomena ranoga novog vijeka u europskom 19. i 20. stoljeću: tradicije i inovacijski trendovi

2. tjedan

Uvod II.: povijest političkih fenomena ranoga novog vijeka u hrvatskom 19. i 20. stoljeću: tradicije i inovacijski trendovi

3. tjedan

Politička kultura i prakse hrvatske renesanse

4. tjedan

Politička kultura i prakse hrvatskog baroka

5. tjedan

Politička kultura i prakse hrvatskog prosvjetiteljstva

6. tjedan

Politička kultura austrijskih Habsbrugovaca u ranom novom vijeku

7. tjedan

Politička kultura i prakse katoličke obnove u Srednjoistočnoj i Jugoistočnoj Europi

8. tjedan

Ugarska politička kultura i prakse

9. tjedan

Politička kultura i prakse Mletačke Republike

10. tjedan

Politička kultura i prakse Osmanskog Carstva

11. tjedan

Srpska politička kultura i prakse

12. tjedan

Slovenska politička kultura i prakse

13. tjedan

Fenomeni političkoga između konfesionalizacije i sekularizacije

14. tjedan

Problemi komparativne historije političke kulture u Srednjoistočnoj i Jugoistočnoj Europi

15. tjedan

Zaključna rasprava

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Ispit, u formi testa znanja, provodit će se na kraju nastave te ocjenjivati, a završna ocjena će biti izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (ukupno 60%) i na temelju ocjene iz testa znanja (40%). Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Diehl, Charles. Mletačka Republika. Zagreb, 2005. (u tisku); **Hanák**, Péter. Povijest Mađarske. Zagreb, 1995., str. 63-109; **Inaldžik**, Halil. Osmansko Carstvo. Klasično doba 1300-1600. Zagreb, 2002; **Noël**, Jean François. Sveto Rimsko Carstvo. Zagreb, 1998., str. 45-100; **Procacci**, Giuliano. Povijest Talijana. Zagreb, 1996., str. 65-181; **Zöllner**, Erich – **Schüssel**, Therese. Povijest Austrije. Zagreb, 1997., 101-219.

Popis dopunske literature

Burke, Peter. «History of Events and the Revival of the Narrative», u: Burke, Peter (ur.). New Perspectives on Historical Writing. The Pennsylvania State University Press, 1991., str. 233-248; **Čirković**, Sima. The Serbs. Blackwell, 2004, 111-175; **Goffman**, Daniel. The Ottoman Empire and Early Modern Europe. Cambridge University Press, 2002; **Matuz**, Josef. Osmansko Carstvo. Zagreb, 1992., str. 37-129; **Roksandić**, Drago. Uvod u komparativnu historiju. Zagreb, 2004; **Štih**, Peter - **Simoniti**, Vasko. Slovenska povijest do prosvjetiteljstva. Zagreb, 2004; **Tuck**, Richard. «History of Political Thought», u: Burke, Peter (ur.). New Perspectives on Historical Writing. The Pennsylvania State University Press, 1991., str. 193-205; **Živković**, Dragoje. Istorija crnogorskog naroda. II., Cetinje, 1992., (ćir.).

Historijska imagologija

Dr. sc. Zrinka Blažević, doc.

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 10. semestru

Status i kvota: obvezatni za studente istraživačkog modula i izborni za sve ostale studente preddiplomskog i diplomskog studija; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sata predavanja i 1 sat seminara tjedno – 15 + 15

Uvjeti: upisano odgovarajuće usmjerenje

Sadržaj: Budući da je susjecište triju velikih imperijalnih sustava tijekom ranoga novog vijeka bilo poprištem složenih procesa miješanja i preklapanja, ali i odbacivanja i konflikata, fenomeni konstrukcije i reprezentacije identiteta, alteriteta i alijeniteta nameću se kao važne odrednice hrvatskog ranonovovjekovnog povijesnog iskustva. Stoga će u fokusu predmeta biti interpretativna analiza reprezentacijskih formi te sociopolitičkih funkcija konstruiranja etničkih, konfesionalnih, socijalnih, kulturnih i rodnih auto- i heterostereotipa kao važnih identifikacijskih strategija i mehanizma, posebice u inter- i multikulturalnome kontekstu. Pritom će težište biti na implementaciji komparativnohistorijskih metoda i modela istraživanja kao najprimjerenijem analitičkom aparatu za istraživanje procesa kompleksnih kulturalnih interrelacioniranja.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Osnovni cilj predmeta je upoznavanje, razumijevanje i kritička interpretacija fenomena konstruiranja «predodžbi o sebi i/kao Drugome» u liminalnoj povijesnoj situaciji imperijalnoga višegrađnja. Osobit će naglasak biti na razvijanju analitičkih i interpretacijskih umijeća studenata s komparativističkih pretpostavki, problemske konceptualizacije te vještina usmenog i pismenog izražavanja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja: Predviđen je kombinirani tip nastave u obliku kraćih uvodnih predavanja, grupnih diskusija i individualnih prezentacija. Za potrebe predmeta priredit će se i čitanka s izborom referentnih teorijskih i historiografskih tekstova te primarnih izvora. U nastavi će se koristiti i internetski resursi te izrađivati specijalne baze podataka.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Nastavnik će tijekom semestra kontinuirano pratiti i vrednovati svaki tip pojedinačnog studentskog doprinosa na osnovu čega će formirati zaključnu ocjenu. Uspješnost nastavnikove izvedbe provjeravat će se anonimnom studentskom anketom na kraju semestra.

ECTS bodovi i obrazloženje: 5. Pohađanje 30 sati nastave donosi 1 bod, izvršavanje nastavnih obveza (kratki eseji, prezentacije, analize izvora, bibliografije, izrada bazi podataka) 2 boda, priprema ispita 2 boda.

Raspored nastave

1. tjedan

«Predodžbe o sebi i/kao Drugome» u liminalnome kontekstu imperijalnih višegrađnja

2. tjedan

Problemski kompleksi i teme istraživanja

3. tjedan

Izvori i metode

4. tjedan

Identiteti, alteriteti i alijeniteti

5. tjedan

(Inter)kulturalni imagemi i imaginariji

6. tjedan

Orijentalizam

7. tjedan

Osmanizam

8. tjedan

Balkanizam

9. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

10. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

11. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

12. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

13. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

14. tjedan

Analiza i interpretacija odabranih izvora

15. tjedan

Završna rasprava

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Predviđen je pismeni ispit u formi problemskog eseja. Osnova za evaluaciju pojedinačnog studentskog doprinosa bit će individualni i grupni rad, aktivnost na satu (50%) te rezultati pismenog ispita (50%). Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Beller, M – Leerssen, J. Imagology. The cultural construction and literary representation of national characters. Amsterdam- New York, 2007; **Blažević, Zrinka.** Osmanistički diskurs kao polje de/stabilizacije kulturnih inskripcija Drugoga. Kolo 2/ 2006, 211-232; **Dukić, Davor (ur.),** Kako vidimo strane zemlje: uvod u imagologiju, Zagreb, 2009; **Dukić, Davor.** Sultanova djeca: predodžbe Turaka u hrvatskoj književnosti ranog novovjekovlja, Zagreb, 2004; **Roksandić, Drago.** Triplex Confinium ili o granicama i regijama hrvatske povijesti 1500-1800. Zagreb, 2003., 173-204; **Todorova, Marija.** Imaginarni Balkan, Beograd, 1999., 113-159.

Popis dodatne literature

Blažević, Zrinka. Ilirizam prije ilirizma, Zagreb, 2008; **Blažević, Zrinka,** "Idea magnanimitatis Illyricae et Pannonicae. (De)konstrukcija auto- i heteropredodžbi u diskursu baroknog heroizma", Umjetnost riječi 51/ 3-4 (2007), 249-264; **Dukić, Davor.** Figura protivnika u hrvatskoj povijesnoj epici, Zagreb, 1998; **Heuberger, Valeria - Supan, Arnold –Vyslonzil, Elisabeth (ur.).** Das Bild vom Anderen. Identitäten, Mentalitäten, Mythen und Stereotypen in multiethnischen europäischen Regionen. Frankfurt am Main, 1998; **Schwoebel, Robert.** The Shadow of the Crescent: The Renaissance Image of the Turk (1453-1517), Nieuwkoop, 1967. **Wolff, Larry.** Venice and the Slavs. The Discovery of Dalmatia in the Age of Enlightenment. Stanford, 2001. NB: Iscrpniji popis na web stranici Odsjeka za povijest.

<p><i>Habsburška monarhija: imperijalna baština</i></p> <p>Nositelj: Dr. sc. Željko Holjevac, doc. Mr. sc. Hrvoje Petrić, asistent</p>

ECTS-bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, zimski

Status: obvezatni za znanstveno i nastavničko-znanstveno usmjerenje i izborni za prediplomski i diplomski studij

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno

Uvjeti za upis kolegija: upisan 9. semestar diplomskog studija

Cilj kolegija: Usmjeravanje studenata, kao potencijalnih nastavnika i istraživača, za kritičko promišljanje povijesti Habsburške Monarhije iz perspektive njezinoga povijesnog iskustva. Razvijanje smisla za bolje razumijevanje habsburškog konteksta problema hrvatske povijesti ranoga novog vijeka.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Kolegij se prvi put javlja u nastavi na Odsjeku za povijest u ovoj problemskoj artikulaciji, formi i sadržajima te daje doprinos redovitoj diplomskoj nastavi regionalne povijesti ranoga novog vijeka.

Korištene metode: Nastava bi trebala biti organizirana kroz problemska predavanja, rad u sklopu seminara, rad na prilagođenim izvorima, vježbanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja te vježbanje pisanja stručnog rada.

Sadržaj kolegija: Studenti će u disciplinarnim kolegijima, koje će slušati u ovom usmjerenju steći brojna znanja iz povijesti Habsburške Monarhije. Na ovom predmetu te će spoznaje biti komparativno i interdisciplinarno interpretirane u relevantnim kontekstima. Predmet će problematizirati ranonovovjekovnu regionalnu povijest iz perspektive Habsburške Monarhije kao jedne od triju imperijalnih sila u ranonovovjekovnim pozicioniranjima na hrvatskom povijesnom, ali i širem europskom prostoru. Problematski okvir: hrvatski, kao uostalom i ugarski, povijesni prostor je na početku ranoga novog vijeka za Habsburgovce, dinastiju s primarnim pretenzijama u Svetom Rimskom Carstvu Njemačke Nacije, bio periferan i važan - prije svega - kao vojnoobrambeni pojas i tampon-zona spram Osmanlija. Do 18. stoljeća, s pomicanjem njihova interesa iz njemačkih zemalja, Habsburgovci su granična kraljevstva sve više integrirali u Habsburšku Monarhiju. Ovu integraciju olakšavala su razvojna zaostajanja istih kraljevstava, ponekad još od 15. stoljeća spram merkantilistički i dvorskoapsolutistički, a kasnije i prosvjetiteljskoapsolutistički, napose, fiziokratski, odnosno, kameralistički usmjerenih Habsburgovaca.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvod: definiranje problema i podjela seminarских radova

2. tjedan

Historiografija na relevantne teme

3. tjedan

Reformacija i protureformacija; Obrana od Osmanlija i povezivanje zemalja pod habsburškom vlašću

4. tjedan

Habsburgovci i Ugarska u 16. stoljeću

5. tjedan

Tridesetogodišnji rat i poraće; Habsburgovci i češke zemlje

6. tjedan

Dvorski apsolutizam

7. tjedan

Ugarski otpori Habsburgovcima; Status Erdelja (Transilvanije)

8. tjedan

Habsburgovci i slovenski etnički prostor u 16. i 17. stoljeću

9. tjedan

Evaluacija

9. tjedan

Vladari, staleži i granice kompromisa

10. tjedan

Prosvijećeni apsolutizam

11. tjedan

Vladari, staleži i ograničenja prosvjetiteljstva

12. tjedan

Habsburgovci i slovenski etnički prostor u 18. stoljeću

13. tjedan

Prezentacija seminarских radova (I.)

14. tjedan

Prezentacija seminarских radova (II.)

15. tjedan

Završna razmatranja

Način polaganja ispita: Na kraju nastave predviđena je pismena provjera znanja putem završnog eseja (50%), a u konačnu ocjenu ulaze i individualni studentski doprinosi u problemskoj nastavi te u radu seminara (50 %).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Osposobljavanje studenata za sintetičko i komparativnohistorijsko mišljenje te razvijanje sposobnosti asimiliranja najvažnijih obavijesti i spoznaja, stečenih na disciplinarno usmjerenim predmetima, iz perspektive Habsburške Monarhije, kao jedne od najmoćnijih europskih sila ranoga novog vijeka.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta prati se anonimnom studentskom anketom, mentorskim ili ko-mentorskim radom sa studentima u pisanju završnog rada na predmetu srodne teme te na druge načine. Na problemskim predavanjima će se pratiti svi studentski doprinosi nastavi, a svaki pojedinačni doprinos će se uzimati u obzir pri donošenju konačne ocjene. U radu seminara pratiti će se studentski rad s izvorima i literaturom, izradbom problemskih bibliografija te izradbe seminarskog rada.

Popis ispitne literature

Kontler, László, Povijest Mađarske. Tisuću godina u Srednjoj Europi, Zagreb 2007, (izabrana poglavlja); **Zöllner**, Erich – **Schüssel**, Therese. Povijest Austrije. Zagreb, 1997, (izabrana poglavlja); **Štih**, Peter – **Simoniti**, Vasko – Slovenska povijest do prosvjetiteljstva, Zagreb 2004. (izabrana poglavlja); **Wandycz**, Piotr S., Cijena slobode. Povijest Srednjoistočne Europe od srednjega vijeka do danas, Zagreb 2004. (izabrana poglavlja); **Taylor**, Allan John Percival, Habsburška Monarhija 1809-1918., Zagreb 1990., str. 13-42.

Popis dopunske literature

Noël, Jean François. Sveto Rimsko Carstvo. Zagreb, 1998, (izabrana poglavlja); **Roksandić**, Drago. Triplex Confinium ili o granicama i regijama hrvatske povijesti 1500-1800. Zagreb, 2003, (izabrana poglavlja); **Hanák**, Péter. Povijest Mađarske. Zagreb, 1995, 63-109; **Duindam**, Jeroen. "The Courts of the Austrian Habsburgs, c. 1500-1750." u **Adamson**, John (ur.). The Princely Courts of Europe. Ritual, Politics and Culture Under the Ancien Regime, 1500-1750. Seven Dials, Cassell & Co. London, 2000 (1999), 165-188; **Evans**, R.J.W. (ed.). Crown, Church and Estates. Central European Politics in the Sixteenth and Seventeenth Centuries. London, 1991; **Evans**, R.J.W. The Making of the Habsburg Monarchy. Oxford University Press, Oxford 1979 (Njemačko izdanje: Das Werden der Habsburger Monarchie 1550-1700. Böhlau, Wien-Köln-Graz, 1986); **Ingrao**, Charles. The Habsburg Monarchy 1618-1815. Cambridge University Press, Cambridge, 1994.; **Tapié**, Victor-L., The Rise and Fall of the Habsburg Monarchy, New York-Washington-London 1971; **Kann**, Robert A., A History of the Habsburg Empire 1526-1918.

Mletačka Republika: imperijalna baština

Nositelj: Dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.

Izvođač: Mr. sc. Marko Šarić, asistent

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar u 10. semestru

Status i kvota: obvezatni za istraživačkog i nastavničko-istraživačkog modula smjera rani novi vijek i izborni za prediplomski i diplomski studij; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara/praktikuma tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Proučavanje mletačke imperijalne baštine nužno je za poznavanje i razumijevanje temeljnih problema policentrično strukturirane ranonovovjekovne povijesti Mediterana i Jugoistočne Europe, kako u regionalnom tako i u nacionalnom kontekstu. Zbog toga će težište znanstvenonastavnog interesa biti podjednako na središnjim strukturama vlasti i moći Mletačke Republike, kao i na strukturalnim osobitostima njene imperijalne periferije koju čine dvije osnovne cjeline: mletačko kopneno zaleđe (*Terraferma*) i mletački prekomorski posjedi (*Stato da Mar*). U formi multi- i transkulturalnih studija te primjenom komparativnohistorijske metode bit će obuhvaćena sljedeća problematika: odnosi Venecije i njenih posjeda u kontekstu ranonovovjekovnog opadanja moći Mletačke Republike i prilagodbi novim političkim i ekonomskim okolnostima; civilizacijske i kulturološke interferencije u mletačkim periferijama; kontinuiteti i promjene sociodemografskih i etnokonzesionalnih struktura; imperijalna sučeljavanja i oscilacije u «istočnoj politici» Venecije; kulturno nasljeđe Venecije i njezin utjecaj na domicilne (grčke, albanske, «ilirске») kulture.

Oblici provođenja nastave: Problemska predavanja, seminarski rad, upoznavanje s osnovnim pravilima pisanja i kritike stručnog i znanstvenog članka (seminarskog rada), power-point prezentacije, rad na objavljenim i neobjavljenim izvorima, izrada problemskih bibliografija.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Upoznavanje studenata s recentnim spoznajama iz povijesnih istraživanja mletačke imperijalne baštine. Razvijanje sposobnosti znanstvenopovijesnog promišljanja i razumijevanja temeljnih problema hrvatske povijesti ranoga novog

vijeka (fenomeni, strukture, procesi) uklopljenih u šire kontekste regionalne (mediteranske/balkanske) povijesti s težištem na imperijalnom nasljeđu Mletačke Republike.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe nastave: Nastavnik će kontinuirano pratiti i vrednovati rad i zalaganje svakog pojedinog studenta kako na predavanjima tako i na seminaru odnosno praktikumu. Kvaliteta i uspješnost nastave provjeravat će se primjenom anonimnih anketa koje će studenti ispunjavati krajem semestra.

ECTS-bodovi: 5. Aktivno sudjelovanje u nastavi te izvršavanje radnih obveza na seminaru i praktikumu donosi 3 boda, pismeni ispit donosi 2 boda.

Raspored nastave

1. tjedan

Uvodno predavanje: temeljni problemi mletačkog ranonovovjekovlja.

2. tjedan

Civiltà veneziana: urbana i maritimna kultura Venecije u euromediteranskom kontekstu, pristupi mletačkom povijesnom nasljeđu.

3. tjedan

Teritorij i stanovništvo od 16. do 18. st.: metropola, kopneno zaleđe, prekomorski posjedi.

4. tjedan

Mletačko uređenje: državni ustroj kroz prizmu makijavelizma.

5. tjedan

Mletačka država i represija: procesi mletačke inkvizicije.

6. tjedan

Mletačka diplomacija: izvješća mletačkih rektora u Dalmaciji.

7. tjedan

Mletačka vojska i fortifikacije: tvrđavni spisi Onofria Del Campa.

8. tjedan

Opadanje pomorske i trgovačke moći: mletački arsenal i brodogradnja.

9. tjedan

Venecija i Istočna politika: mletačko-osmanska sučeljavanja i suradnja.

10. tjedan

Venecija i Zapad: odnosi s rimskim carom, papom i talijanskim državama.

11. tjedan

Društva na mletačkim područjima: društveni slojevi Venecije u Goldonijevim djelima.

12. tjedan

Interkonfesionalni odnosi i religijska kultura: istočni kršćani u Veneciji i prekomorskim posjedima.

13. tjedan

Reformska nastojanja u 18. stoljeću: Grimanijev zakon.

14. tjedan

Renesansna i barokna kultura Venecije: primjer Zadra.

15. tjedan

Mletačko kulturnopovijesno nasljeđe: anagrafi, katastici, katastri, kartografija, tiskarstvo.

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Predviđen je pismeni ispit u formi testa znanja. Konačna ocjena temeljit će se na ocjeni pojedinačnih doprinosa u nastavi (60%) i na ocjeni iz testa znanja (40%). Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Braudel, Fernand. Sredozemlje i sredozemni svijet u doba Filipa II. Zagreb, 1998., 18-117; **Braudel**, Fernand. Vrijeme svijeta. Materijalna civilizacija, ekonomija i kapitalizam od XV. do XVIII. stoljeća. Zagreb, 1992., 130-154; **Diehl**, Charles. Mletačka republika. Zagreb, 2005. (u tisku), odabrana poglavlja; **Proccaci**, Giuliano. Povijest Talijana. Zagreb, 1996., 65-181; **Roksandić**, Drago. «Dio I. Predmet, pristupi metode.» Triplex Confinium ili o granicama i regijama hrvatske povijesti 1500.-1800. Barbat, 2003., 1-50.

Popis dopunske literature

Bracewell, Catherine Wendy. Senjski uskoci. Piratstvo, razbojništvo i sveti rat na Jadranu u šesnaestom stoljeću. Zagreb, 1997; **Čoralić**, Lovorka. Venecija. Kraljica mora s lagunarnih sprudova. Povijest mletačke republike. Samobor, 2004., 49-159; **Stanojević**, Gligor. Jugoslovenske zemlje u mletačko-turskim ratovima XVI.-XVIII. vijeka. Beograd, 1970. (ćir.); NB: Ostala dopunska literatura bit će objavljena na web stranicama Odsjeka za povijest.

Osmansko Carstvo: imperijalna baština

Nositelj: Dr. sc. Nenad Močanin, red. prof.
Izvođač: Mr. sc. Kornelija Jurin Starčević, asistent

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status i kvota: obvezatni za studente istraživačkog i nastavničko-istraživačkog modula smjera rani novi vijek i izborni za prediplomski i diplomski studij; maksimalno 25 upisanih

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno – 15 + 15

Sadržaj: Osnovni sadržajni okvir ovoga predmeta problematizirat će regionalnu europsku povijest iz perspektive Osmanskog Carstva kao imperijalne sile koja je imala presudni utjecaj na oblikovanje ranonovovjekovne povijesne stvarnosti. Stoga će ovaj predmet propitivati utjecaj osmanskog čimbenika na razvoj regionalnih sociogospodarskih, sociokulturnih i etnodemografskih struktura i procesa. Imajući u vidu da će studenti u disciplinarnim kolegijima, koje će na ovom usmjerenju slušati u ranijim semestrima, već steći brojna znanja iz povijesti Osmanskog Carstva, na ovom će predmetu te spoznaje biti komparativno i interdisciplinarno interpretirane u kontekstu osmanske imperijalne periferije. Naglasak će se staviti na slijedeće, uže definirane problemske komplekse: provincijske strukture vlasti, specifičnosti upravnog i sociogospodarskog sustava, kontinuitete i diskontinuitete ruralne i urbane naseljenosti, migracijske tokove, etnokonfesionalne promjene, kulturno i civilizacijsko nasljeđe, regionalne interferencije i komunikacije s drugim imperijalnim silama (Mletačkom Republikom i Habsburškom Monarhijom).

Oblici provođenja nastave: Problemski usmjerena predavanja praćena seminarским radom (izrada seminarских radova, kraćih power-point prezentacija, tjedna čitanja, diskusije itd.). U radu je predviđena čitanka s relevantnim tekstovima.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj je predmeta razviti u studenata smisao za produbljeno razumijevanje uloge osmanskog čimbenika u oblikovanju regionalnih europskih imperijalnih baština i identiteta. Također će se nastojati, uvidom u postignuća suvremene osmanistike, osposobiti studente za kritičko i komparativnohistorijsko promišljanje temeljnih problema hrvatske povijesti, uklopljenih u šire kontekste europske i osmanske povijesti.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Nastavnik će tijekom semestra kontinuirano pratiti i zasebno vrednovati svaki tip pojedinačnog studentskog doprinosa, kako na predavanjima tako i na seminaru (sudjelovanje u diskusijama, kvaliteta seminarškog rada, prezentacije itd.). Uspješnost nastavnikove izvedbe provjeravat će se anonimnom studentskom anketom na kraju semestra.

ECTS-bodovi i obrazloženje: 5. Pohadanje nastave, aktivno sudjelovanje i izvršavanje nastavnih obveza donosi 3 boda te pismeni ispit 2 boda.

Raspored nastave:

1. tjedan:

Uvod.

2. tjedan:

Osmanska povijest u širem kontekstu regionalne i nacionalne povijesti ranoga novovjekovlja. Historiografija, pristupi proučavanju i rezultati dosadašnjih istraživanja.

3. tjedan:

Relevantni arhivi u zemlji i inozemstvu, zbirke i stanje arhivske građe osmanske provenijencije. Posebnosti rada s osmanskim izvorima. Terminologija.

4. tjedan:

Osmanska vojna prisutnost. Elementi organizacije i ustrojstva. Obrambeni sustav.

5. tjedan:

Provincijske strukture vlasti. Odnos periferija – centar. Limiti vlasti.

6. tjedan:

Migracijski tokovi, temeljne promjene u prostornoj slici naseljenosti. Kontinuiteti/ Diskontinuiteti naseljenosti.

7. tjedan:

Etnokonfesionalne promjene. Društveno-pravni položaj vjerskih institucija i zajednica.

8. tjedan:

Ruralno društvo: agrarni odnosi, poljoprivreda, vlasništvo nad zemljom, porezni sustav.

9. tjedan:

Urbano društvo: razvoj gradova, društveni slojevi, ekonomija.

10. tjedan:

Socijalna stratifikacija i obzorja socijalnih promjena. Bune i previranja.

11. tjedan:

Komunikacije i veze s ostalim imperijalnim silama (političke, prometne, trgovačke, osobne itd.)

12. tjedan:

Promjene u duhovnoj i materijalnoj kulturi pod utjecajem osmanskog čimbenika. Pučka i visoka kultura. Kulturni transferi.

13. tjedan:

Kulturno naslijeđe i živi odjeci osmanskog razdoblja (običaji, jezik, odijevanje, toponimija itd.).

14. tjedan:

Povijesni spomenici i graditeljska baština iz osmanskog razdoblja (fortifikacijska, svjetovna, sakralna). Mogućnosti revitalizacije i revalorizacije.

15. tjedan:

Sumiranje spoznaja, otvorena pitanja i završna diskusija.

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Od studenata se očekuje redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u svim oblicima nastavnog rada. Na kraju semestra predviđen je pismeni ispit esejiističkog tipa. Konačna ocjena temeljit će se na evaluaciji individualnog rada (60%) te na rezultatima pismenog ispita (40%). Ocjena: brojčana

Popis ispitne literature

Inalcik, Halil. Osmansko Carstvo. Klasično doba 1300-1600. Zagreb, 2002; **Matuz**, Josef. Osmansko Carstvo. Zagreb, 1992., 37-138; **Moačanin**, Nenad. Turska Hrvatska. Hrvati pod vlašću Osmanskog Carstva do 1791. godine. Preispitivanja. Zagreb, 1999.

Popis dopunske literature

Handžić, Adem. «Konfesionalni sastav stanovništva u Bosni i Hercegovini u prvim stoljećima osmanske vladavine», Prilozi za orijentalnu filologiju, 42-43/1992-93, Sarajevo, 1995, 119-151; **Bracewell**, Wendy. Senjski uskoci. Piratstvo, razbojništvo i sveti rat na Jadranu u šesnaestom stoljeću. Zagreb, 1997; **David**, Geza-Pal, Fodor (eds.) Ottomans, Hungarians and Habsburgs in Central Europe. The Military Confines in the Era of Ottoman Conquest. The Ottoman Empire and its Heritage. Vol. 20, Brill, Leiden – Boston – Köln, 2000; **Džaja**, Srećko. Konfesionalnost i nacionalnost Bosne i Hercegovine. Predemancipacijski period 1463-1804. Sarajevo, 1992; **Faroqhi**, Suraiya – **McGowan**, Bruce – **Quataert**, Donald – **Pamuk**, Şevket. An Economic and Social History of the Ottoman Empire. Volume two: 1600-1914. Cambridge, 1999-2000; **Goffman**, Daniel. The Ottoman Empire and the Early Modern Europe. Cambridge, 2002; **Inalcik**, Halil. An Economic and Social History of the Ottoman Empire. Volume one: 1300-1600, Cambridge, 1999; **Miović-Perić**, Vesna. Na razmeđu. Osmansko-dubrovačka granica (1667.-1806.), Dubrovnik, 1997; **Moačanin**, Nenad. «Upravna podjela hrvatskih zemalja u sklopu Osmanskog Carstva», Hrvatske županije kroz stoljeća. Zagreb, 1996, 39-48; **Moačanin**, Nenad. Slavonija i Srijem u razdoblju osmanske vladavine. Slavonski Brod, 2001; **Roksandić**, Drago-**Štefanec**, Nataša (eds). Constructing Border Societies on the Triplex Confinium, Budapest, 2000; **Šabanović**, Hazim. Bosanski pašaluk. Postanak i upravna podjela. Sarajevo, 1982; NB: Ostala dopunska literatura bit će objavljena na web stranicama Odsjeka za povijest.